

Geaflecht

Geaflecht
natuurvereniging

Geaflecht verschijnt viermaal
per jaar en is een uitgave van
Natuurvereniging Geaflecht.

www.geaflecht.nl

NOTARIS
KANTOOR

de Anna
ries

ZUIDKADE 30, 9203 CM DRACHTEN

T 0512 - 303 403

INFO@WAARVANAKTE.NL

WWW.WAARVANAKTE.NL

K A P S A L O N

Artistique

0513 - 46 29 65

GORREDIJK

sikkeboonstra
FIETSSPECIALIST

Hoofdstraat 4, 8401 BZ Gorredijk, 0513 856 716

www.sikkeboonstra.nl

Tuin
dorado

het voordeel van groen

Drachten · Gorredijk · Wolvega

EP: Noord

ElectronicPartner

Onze service
maakt het
verschil

Beeld & Geluid - Telecom - Multimedia - Wassen & Drogen - Koelen & Vriezen
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur - Satelliet - Eigen technische dienst

Hoofdstraat 52 - 8401 CB Gorredijk - Telefoon: (0513) 46 20 65

Barbiershop
SORO

0513 - 46 01 68

tekenbureau

Bijlsma

makelaardij

Bijlsma

Voor al uw woning taxaties en bouwkundig tekenwerk
B.F. Bijlsma, De Fjouwerpas 8 te Gorredijk, telefoon 0513-466740

www.bfbijlsma.nl

Café Salento
30 jaar

Het koffieconcept van Overwijk
Koffiesystemen. Meer weten?
Kijk op www.cafesalento.nl.

Bezoekadres: Tolhûsleane 15, Gorredijk

ERVAREN SCHILDERS

VOOR VAKKUNDIG
SCHILDERWERK

r. bethlehem
SCHILDERSBEDRIJF

TEL. 0513-462016 WWW.BETHLEHEMSCHILDERS

Verenigingen voor natuurbescherming in Opsterland

Internet: www.geaflecht.nl
www.natuur-bakkeveen.nl
 Facebook: www.facebook.com/Geaflecht

Inhoud Geaflecht nr.4 december 2025 jaargang 44

Adressenlijst	2
Nieuws van de natuurverenigingen	3
Activiteitenagenda	5
Terugblikken. Verslag lezing "Bever in Frylân" door Harry Bosma	6
Ganzemeer Bakkeveen	7
De wilgenwereld (deel 4)	9
Noord-Griekenland 11 t/m 19 april 2025 (deel 2)	12
Landinrichting koningsdiep vanaf 1998	16
Snoeiwoede	18
Column december	19
Natuur en recht	20
Joukes boom	23
NatoerNijs over sptember en oktober 2025	24

Wij wensen al onze trouwe leden, onze vrijwilligers en werkgroepleden, adverteerders in ons verenigingsblad, de belangstellenden die de excursies en lezingen bezoeken en iedereen die zich inzet voor de natuur in het algemeen en onze Natuurverenigingen in het bijzonder, hele fijne feestdagen, omringd door warmte en gezelligheid, en een sprankelend, gezond en gelukkig 2026. Laten we er samen weer een mooi jaar van maken!

Kopij voor de volgende Geaflecht (maart 2026) graag aanleveren vóór 15 februari 2026

Nieuwe leden, opzeggingen en adreswijzigingen dienen schriftelijk (ook per e-mail) gemeld te worden bij de ledenadministratie (zie bovenstaande adressenlijst). Het verenigingsjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Eventuele opzeggingen dienen uiterlijk 1 november voorafgaand aan het beoogde jaar van ingang bij de ledenadministratie gemeld te worden.

Nieuws van de natuurverenigingen

Vergrijzing

Voor wie rondkijkt tijdens de lezingen en excursies die we organiseren: de vergrijzing houdt geen halt. Ook in onze besturen en de werkgroepen is dit verschijnsel meer en meer zichtbaar. Verjonging is noodzakelijk voor een betekenisvolle toekomst van onze verenigingen met hun rijke historie. Wij willen onze verenigingen klaar maken voor de toekomst. Voor een toekomst waarin lokale natuur- en milieubescherming vast en zeker noodzakelijk zullen blijven. Verderop in dit blad leest u onze oproepen om een bijdrage te leveren aan de continuïteit en activiteiten van onze verenigingen.

Biodiversiteitsplan 2026-2036 Opsterland

De gemeente Opsterland kwam na de zomervakantie met een voorconcept van een Biodiversiteitsplan. Dit plan moet het biodiversiteitsverlies in onze gemeente ombuigen naar herstel en de natuur versterken. Een plan met mooie ambities maar een belangrijke vraag is altijd: Hoe denkt men de ambities te realiseren, welke concrete maatregelen zijn er nodig? Tijdens de schriftelijke inspraakprocedure gaven wij tips en stelden we vragen.

Een van de mooie uitgangspunten in het plan is bijvoorbeeld het *“Gefaseerd snoeien/dunnen van bomen en struiken om kaalslag te voorkomen”*. Wij vinden dat ‘gefaseerd’ ingevuld moet worden als: bomen en struiken om en om kappen en/of snoeien of eerst aan de ene kant van de weg en jaren later aan de andere kant. Een methode die nog onvoldoende wordt toegepast, niet meer kost, maar wel meer biodiversiteit oplevert. In het plan is te lezen dat gras extensief wordt gemaaid, behalve daar waar dit uit het oogpunt van veiligheid of anderszins bezwaarlijk is. Frequent (ongeveer tweewekelijks) gladscheren heeft de afgelopen jaren hier en daar al plaatsgemaakt voor minder intensief beheer. Een omgekeerde ontwikkeling heeft zich vreemd genoeg ook voorgedaan: de gazonstroken langs paden en wegen zijn binnen en buiten de bebouwde kommen geleidelijk verbreed van één naar minstens twee meter. Wij adviseren om deze inconsequente uitvoeringspraktijk tegen het licht te houden en het maairegim te verankeren in aangepaste maaikaarten.

De gemeente schrijft in haar concept terecht: *“Landschapselementen hebben een grote waarde voor de biodiversiteit, zeker in het agrarische gebied waar de biodiversiteit onder druk staat”*. Dit betekent naar wij menen dat er in het gemeentelijke Omgevingsplan (oude bestemmingsplan Buitengebied) een goede beschrijving moet komen van die landschapselementen en van de waarde van het landschap voor de flora, de fauna en het welzijn van mensen. Alleen als in het Omgevingsplan de huidige kwaliteit van ons landschap en de biodiversiteit en de beoogde ontwikkelingen duidelijk en concreet beschreven staan, en de nodige regels zijn opgenomen, kan de gemeente ongunstige ontwikkelingen voor landschap, biodiversiteit en leefmilieu tegenhouden. Dit geldt zowel voor de dorpen als voor het landelijke gebied. Er zal nu eerst het nodige onderzoek moeten worden verricht. Wij geven de gemeente de wenk om dit te doen met de veelgebruikte methode ‘Basiskwaliteit Natuur’.

Al met al vinden wij dat het Biodiversiteitsplan een goede probleemanalyse en uitstekende doelstellingen heeft, maar de vertaling naar concrete maatregelen ontbreekt nog. Ook is de financiële onderbouwing van het plan te vrijblijvend. Hierdoor heeft het Biodiversiteitsplan een wankelende basis.

Op dit moment is nog niet duidelijk hoe burgemeester en wethouders onze opmerkingen en de inspraakreacties van anderen in het plan zullen verwerken.

De gemeenteraad zal begin volgend jaar een Biodiversiteitsplan definitief vaststellen.

Geaflecht blijft zich verzetten tegen een centrale mestvergister in Wijnjewoude

Gas voor de verwarming van huizen produceren via vergisting van mest klinkt aantrekkelijk. Maar dit is het niet voor het klimaat, want met de verbranding van gas blijft de uitstoot van CO₂ gewoon doorgaan. Een mestvergister draagt dus niet bij aan het tegengaan van klimaatverandering. Wel werkt zo’n installatie de nodige extensivering van de veehouderij al gauw tegen, omdat zij investeringen vereist van de drijfmest leverende boeren voor o.a. de opslag van het digestaat. Ook meer weidegang (koeien meer buiten, in het weiland laten lopen) zal er zeker niet door worden gestimuleerd. Kwalijke gevolgen voor de biodiversiteit en het welzijn van koeien zijn te verwachten.

Bovendien is de mestvergister een weinig efficiënte doch dure manier voor de productie van energie. De totale investeringskosten zijn geraamd op 18,5 miljoen euro, waarbij de provincie twaalf miljoen voor haar rekening neemt. Geld dat beter besteed kan worden aan echt hernieuwbare energie zonder uitstoot van CO₂ en steun aan natuurinclusieve landbouw.

Argumenten waar het provinciebestuur geen boodschap aan heeft. De bezwaren die Geaflecht tegen de

vergunning van de vergister indiende, zijn door de provincie van tafel geveegd. De provincie ziet de vergister, naast alternatief voor fossiele brandstof, ook als oplossing voor het stikstofprobleem - of beter - het mestprobleem. Door de vergiste mest met zwavelzuur of salpeterzuur te behandelen ontstaat er namelijk een soort kunstmest (renure) en een restant mest met minder stikstof (digestaat). Weliswaar bespaart dit veel CO₂ uitstoot omdat kunstmestproductie veel energie kost, maar bedenk dat biologische landbouw helemaal geen kunstmest nodig heeft. En een oplossing voor het mestprobleem is het ook niet. De renure heeft minder organische stikstof (want omgezet in anorganische stikstof die sneller door planten wordt opgenomen) dan onbewerkte drijfmest, maar de hoeveelheid fosfaat blijft hetzelfde. Ook voor fosfaat geldt dat er slechts een bepaalde hoeveelheid over het land mag worden uitgereden.

Gezien de nadelige gevolgen van de centrale mestvergister voor het fysieke leefklimaat van mens en natuur wil Geaflecht de omgevingsvergunning van de provincie voor de beoogde mestvergister in Wijnjewoude laten toetsen door de rechter.

Overleg met de gemeente Opsterland

Wij hebben weer met medewerkers van de gemeente Opsterland gesproken over het beheer en de inrichting van het openbare groen. Het volgende kwam onder meer aan de orde.

Mindergazons

Enkele jaren geleden al heeft de gemeente ons gevraagd te bekijken of het maaien van grasoppervlakten in de dorpen ecologisch gezien kan worden verbeterd. Wij hebben voor Gorredijk concrete suggesties gedaan om op verschillende plaatsen het gras niet meer intensief (tweewekelijks) te maaien. Door (veel) minder vaak te maaien krijgen allerlei planten de kans zich te vestigen en tot bloei te komen. Meer verscheidenheid is goed voor insecten. En meer kleur in de woonomgeving maakt ook de mens fleuriger. De gemeente bekijkt nu onze suggesties, ook in het licht van het Biodiversiteitsplan (zie elders in deze rubriek).

Klepelen: werkelijk ten einde?

Na jarenlange aandrang onzerzijds is de gemeente enkele jaren geleden gelukkig gestopt met het klepelen van bermen en andere grazige vlakten en het laten liggen van de verstikkende, wegtrottende laag van in kleine stukjes kapotgeslagen planten. Na meldingen uit onze ledenkring bleek deze ecologisch slechte methode toch hier en daar nog te worden toegepast, zoals op de brede paden langs bosstroken in Gorredijk. Deze zijn, geflankeerd door bosrand en sloot, zeer waardevol voor de natuur en verdienen bij uitstek goed te worden beheerd. De gemeente heeft beloofd de klepelapparatuur nu echt nergens meer te zullen gebruiken.

Maaien van wegbermen buiten de dorpen

De gemeente zal het maaien van de bermen buiten de bebouwde kommen opnieuw aanbesteden. De looptijd van het contract met het bedrijf uit Noord-Holland dat de bermen de afgelopen jaren heeft gemaaid is verstreken. De gemeente zal in de aanbestedingsprocedure concrete eisen stellen aan de maaivijze om de ontwikkeling van natuur en biodiversiteit in de bermen te bevorderen.

Hergebruik van bermmaaisel

De gemeente streeft naar nuttig gebruik van het maaisel van de bermen buiten de bebouwde kommen door er compost van te laten maken. Dit is prijzenswaardig, want het past in een circulaire huishouding waarin stoffen zoveel mogelijk worden hergebruikt. Welke bermen maaisel opleveren dat schoon genoeg is en niet in juridische zin als afval moet worden gekwalificeerd, onderzoekt de gemeente nog.

Voorzichtig met bomen

Om verdere beschadiging van boomstammen in grasoppervlakten te voorkomen zal de gemeente niet meer vlak om de bomen in het gras heen maaien. Dit zal worden vastgelegd in de gemeentelijke beheerplannen.

Verbetering van het groen in de openbare ruimte

De gemeente streeft naar verbetering van het openbaar groen door ecologisch beheer. Er is geen structureel beleid dat is gericht op verbetering door *inrichting* van het groen. Wel staat de gemeente open voor wensen, ideeën, initiatieven van inwoners en organisaties die zijn gericht op een andere betere inrichting van het openbare groen. Dit geldt alleen voor het openbare groen in de dorpen.

Een laan langs It Goarrefean in Gorredijk?

Er leiden vele wegen naar Gorredijk. Bijna al die wegen worden landschappelijk gemarkeerd door rijen bomen. Een uitzondering is It Goarrefean, de toegangsweg naar de nieuwe woonwijk Loevestein vanaf de wegen Gorredijk-Jubbega. Deze loopt door een open weilandgebied. Natuurvereniging Geaflecht heeft de gemeente voorgesteld om langs deze weg ten minste aan één kant een rij bomen te planten. Hiermee sla je

vele vliegen in één klap: een mooier landschap, ecologische verbinding tussen agrarisch buitengebied en woonwijken, opvang van het broeikasgas kooldioxide, verzachting van de gevolgen van klimaatverandering, beschutting en schaduw voor wandelaars en fietsers. De gemeente vindt dit een goed idee. Nu moet het alleen nog worden uitgevoerd.

Begaanbaar maken van het pad door het dorpsbos van Gorredijk

Een van de weinige ommetjes door natuur voor de bewoners van Gorredijk loop door het Gordykster bos. Delen van deze aantrekkelijke wandelroute zijn in natte tijden moeilijk of niet begaanbaar voor wie slecht ter been is of is aangewezen op een rolstoel of scootmobiel. De gemeente onderkent dit nu ook en zal bekijken hoe het pad voor iedereen geschikt kan worden gemaakt. Dit verheugt ons; van een dorpsbos moet iedereen kunnen genieten, ook mensen met een lichamelijke beperking. Ook hier geldt: nu moet het alleen nog worden uitgevoerd.

Ledenvergadering Natuurvereniging Geaflecht

De jaarlijkse algemene ledenvergadering van Natuurvereniging Geaflecht wordt gehouden op dinsdag 31 maart. Aanvang om 20.00 uur. De agenda wordt gepubliceerd in het volgende nummer van dit blad.

Activiteitenagenda

Noteer deze data alvast in uw agenda

Lezing over weidevogelbescherming in Zuid-Oost-en Zuid-West-Drenthe op 19 februari 2026

Samen met mijn vader doe ik nu zo'n twintig jaar aan weidevogelbescherming. Dit is onder de vlag van landschapsbeheer Drenthe en het gaat hier om een gebied met een straal van ongeveer 25 kilometer rondom Emmen. Naast het feit dat het nuttig en nodig is, is het voor mij ook een genot en avontuur om in het voorjaar door de akkers en weilanden te trekken op zoek naar nesten van weidevogels, die we vervolgens markeren, registreren en beschermen. Hierin is net als op andere gebieden de laatste jaren een flinke ontwikkeling gaande, waar ik in de lezing uitgebreid aandacht zal besteden. Al zou u dat wellicht na twee decennia niet vermoeden, toch leer ik er elk jaar weer bij. Steeds meer komen we door ervaringen van onszelf en anderen te weten over het hoe en waarom van het gedrag van onze mooie weidevogels. Ik heb het dan vooral over de kievit, scholekster, wulp en grutto en in iets mindere mate komen ook de veldleeuwerik, gele kwik, graspieper, meerkooi, gans, wilde eend en de zwaan aan bod. Doordat ik wat meer tijd heb, help ik de laatste twee jaar ook mee met de wulpenbeschermingsgroep in Dwingeloo en de weidebeschermingsgroep in Dalen. Ik neem u graag mee op een tocht door ons mooie Drenthe gedurende een seizoen waar velen van ons elk jaar weer naar uitzien.

Locatie: De Draaijer (Voltawerk), Stationsweg 76, Gorredijk

Datum: Donderdag 19 februari 2026

Tijd: 20.00 uur

Kosten: Leden gratis, niet leden vijf euro

Lezing door René Oosterhuis op donderdag 19 maart 2026 'Het bijzondere leven van de huismus'

René Oosterhuis (medewerker Beleid Natuur & Landschap bij Het Drentse Landschap) doet al 10 jaar onderzoek naar de huismussen. Het "gewone bruine vogeltje" blijkt een bijzonder leven te hebben. Het onderzoek heeft een verrassend inzicht gegeven in het leven van de huismus. Tijdens het eerste deel van de lezing zal hieraan volop aandacht worden besteed.

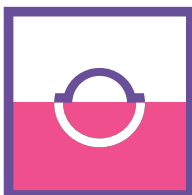
Tuinen en erven zijn een belangrijk leefgebied voor vogels en met een beetje creativiteit kun je van je tuin een waar vogelparadijs ma-

autobedrijf
Jaap De Vries BV
Opel occasions Gorredijk

Stationsweg 85 • 8401 DM Gorredijk
Telefoon: (0513) 462103
opelaanbod.nl

**Als tijdelijk manager help ik
bedrijven lastige problemen
definitief op te lossen**

**BRUG NAAR
DE HORIZON**

Rob van Betuw
Gorredijk
rob@brugnaardehorizon.nl
www.brugnaardehorizon.nl

 faberwineworld
La Ruta del Vino
Lippenhuizen

**TOTAALPAKKET
VAN ONTWERP TOT DRUKWERK!**

Offset drukken | Digitaal drukken
Grafische vormgeving | Groot formaat
Trouw-, rouw- en geboortekaarten

...en veel meer!

0513 - 463 863 • info@drukkerijlageveen.nl
www.drukkerijlageveen.nl

Jan KOPPERT
INSTALLATIEBEDRIJF

Tolhusleane 15 - Terwispel
T. 0513-463413 / 06 23281521

info@koppertinstallatie.nl
www.koppertinstallatie.nl

kapsalon
IDA DE VOS

de Vos

0513 461475
www.idadevos.nl

KOTA RADJA
BEETSTERZWAAG

Hoofdstraat 39, Beetsterzwaag
0512 38 22 24 www.kotaradja.nl

het neusje van

de zalm

uw visspecialist

Marktplaats - Gorredijk
Telefoon: 06 294 63 696

ÚS HOEKJE

Spijkerbroeken & meer

Sinds 1980

HOOFDSTRAAT 55, GORREDIJK

ken. Maar... hoe doe je dat? Tijdens het tweede deel van de lezing na de pauze wordt ingegaan op de vraag hoe je van je eigen tuin of erf een waar vogelparadijs kunt maken.

Locatie: De Draaier (Voltawerk), Stationsweg 76, Gorredijk

Datum: Donderdag 19 maart 2026

Tijd: 20.00 uur

Kosten: Leden gratis, niet leden vijf euro

Verslag lezing Bevers in Fryslân door Harrie Bosma

Waarschijnlijk de eerste bever van Fryslân sinds honderden jaren werd zo'n 15 jaar geleden in het Princes Margrietkanaal gevangen. Meer dood dan levend werd het zieke dier naar de Fûgelhelling gebracht om te revalideren. Nadat het dier was hersteld en terug in de natuur teruggeplaatst was, werd het later helaas dood bij de A28 aangetroffen. Dit leek 1 van de ongeveer 30 dieren te zijn die in de periode 2008-2012 zijn uitgezet in Drenthe en Groningen. In 1988 zijn echter al de eerste bevers in de Biesbosch uitgezet. Daardoor blijft het lastig om te bepalen waar een dier precies vandaan komt.

Terugblikken

Het uitzetten van bevers was - en is - in onze provincie een "gevoelig onderwerp". Jaren waarin soms 100.000 muskusratten werden gevangen, zitten blijkbaar nog (te) vers in het geheugen. Als een Muskusrat al zo veel schade kan aanrichten, wat mogen we dan wel niet van het graafwerk van de Bever verwachten zullen veel bestuurders (en lobbyisten) hebben gedacht. Het is toch niet de bedoeling dat héél Fryslân in één groot waterland verandert?

Of dat doembeeld terecht is, is de vraag. Zo is het frappante van "nieuwkomers" (en zeker zogenaamde "plaagnieuwkomers") dat de plaag meestal maar tijdelijk is. De "bestaande natuur" weet zich na verloop van tijd vaak goed aan te passen. Zo bleken o.a. Bruine Kiekendieven uitstekend in staat om jonge muskusratten te vangen. De muskusratjagers hebben het tegenwoordig dan ook een stuk rustiger en er worden nog maar zo'n 200 dieren per jaar gevangen. Dit is dus slechts een fractie van de 100.000 van de topjaren in het verleden.

Dit wil niet zeggen dat het dier geen schade kan veroorzaken. In de buurprovincies Groningen en Drenthe zijn daarom gebieden aangewezen waar de Bever zijn biotoop mag kiezen en gebieden waar men de nulstand vast wil houden. Dieren die worden aangetroffen in de nulstand-gebieden worden gevangen en overgeplaatst naar een "bevergebied". Een probleem is echter dat de "bevergebieden" nu vollopen. Zo zal afschot zoals nu al in Zuid-Nederland plaatsvindt, op termijn waarschijnlijk niet te voorkomen zijn.

Wat Fryslân betreft, komen er op dit moment op vier plekken bevers voor: in het Lauersmeersgebied, bij Drachten (het industrieterrein), het Tjeuke- en Sneekermeergebied en Makkum (op de Noord- en Zuidwaard). Het betreffen allemaal solitaire deren en 1 "stel" (waarvan ook niet bekend is of het nu een vruchtbaar mannetje en vrouwtje is). In totaal 5 dieren is voor een waterprovincie als Fryslân niet veel; zeker als we dat vergelijken met de provincies Groningen en Drenthe waar ongeveer 350 dieren voorkomen.

Hoe de stand zich in Fryslân zich verder zal ontwikkelen is onduidelijk. Komt er een migratiestroom vanuit het oosten waar de leefgebieden vol raken of is Fryslân misschien toch minder geschikt dan het lijkt? De toekomst zal het leren. De verwachting is wel dat de stand nauwlettend gevolgd gaat worden. Dit om al te grote problemen te voorkomen.

Wietze van der Meulen
Foto's: Harrie Bosma

Ganzemeer Bakkeveen

‘What’s in a name’ is een bekend citaat van Shakespeare, waarmee hij bedoelde dat het niet de naam is die belangrijk is, maar datgene wat erachter schuilgaat. Vertaal je dit begrip naar het tegenwoordige computertijdperk, dan zou je kunnen spreken van links... Oftewel wat wordt er aan de naam gelinkt?

Foto: Rino Rietveld

Vandaar dat ik hieronder een aantal links naar het Ganzemeer plaats, het zogenaamde meer wat vlak onder Bakkeveen ligt.

Ganzemeer

Een werkgroep uit Bakkeveen en Wijnjewoude is een project gestart om naambordjes met achtergrondinformatie bij oude wyken, lanen en andere landschapselementen te plaatsen. In totaal worden er 50 palen met bordjes geplaatst in een gebied van Allardsoog tot aan de Wijnjeterper sluis. Begin september 2025 zijn de eerste 28 palen door de werkgroep geplaatst, de rest volgt.

De naambordjes in landelijke stijl zijn naar mijn mening een

fraaie en nuttige aanwinst voor de omgeving.

Op de palen zijn plaatjes met een QR-code aangebracht die achtergrondinformatie geven over de plek waar je staat. Echter, die QR-codes functioneren nog niet naar behoren, omdat de juiste informatie nog ingevoerd of aangevuld moet worden. Dat is ook het geval bij het Ganzemeer. De paal met naambordje en QR-code staat er, maar de enigste informatie die de QR-code tot nu toe oplevert is: pingo!

De werkgroep doet dan ook de oproep dat als je interessante of historische informatie over een wyk, laan of landschapselement weet, om dit aan hen door te geven. Dat kan via: info@bakkeveen.nl

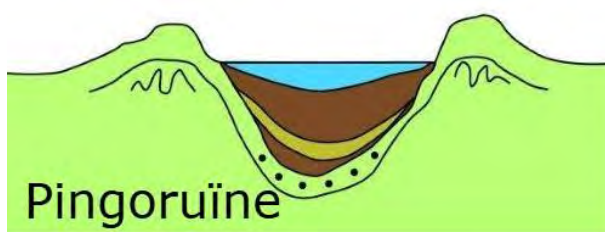
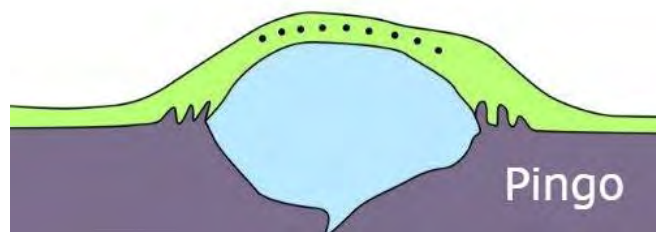
Via www.bakkeveen.nl/qr kun je een overzicht vinden van alle lanen, wyken en landschapselementen in Bakkeveen. Voor Wijnjewoude is dat: www.wijnjewoude.net/qr

Vrijwilligers bezig met het plaatsen van de naambordjes

Pingoruïne

Wat blijkt? Het Ganzemeer is helemaal geen pingo, zoals op de hierboven genoemde QR-code staat, maar een pingoruïne. Het verschil tussen een pingo en pingoruïne wordt door Roel v.d. Brug duidelijk uit de doeken gedaan in een artikel op de website van de Natuurferiening Bakkeveen, waaruit het volgende citaat is: *“Na de Saalien ijstijd is het ca. 20.000 jaar warm geweest (het relatief warme Eemien), zelfs warmer dan nu. Daarna zakte de temperatuur weer. Van de laatste ijstijd, (Weichselien) vinden we ook sporen in onze*

omgeving hoewel het ijs niet tot hier komt. De gemiddelde jaartemperatuur daalde behoorlijk. Dit had tot gevolg dat bossen verdwenen en plaats maakten voor een toendra-begroeiing. Tijdens de extreem koude fasen was het hier zelfs een poolwoestijn. Met ups en downs duurde deze barre periode tot 14.650 jaar geleden. Tijdens deze laatste zeer koude periode zijn de Pingo's ontstaan. Een pingo is een heuvel die ontstaan is doordat een ondergrondse ijslens aangroeit, gevoed door grondwater dat de bodem heeft opgedrukt. Die grond glijdt er tijdens het smelten vanaf en blijft liggen als een ringwal, met in het midden een kratervormig gat, gevuld met water (= een pingo ruïne).

Het Ganzemeer onder Bakkeveen is één van de grootste in onze omgeving, de boerderij staat op de ringwal en ook de weg loopt gedeeltelijk over de ringwal. Op de AHN-hoogte kaart duidelijk zichtbaar. Pingoruïnes vinden we voornamelijk terug in het noorden en oosten van ons land. In de Duurswouderheide zijn er verschillende te zien. Tegenwoordig zijn nog echte pingo's te vinden in koude gebieden als Alaska, Canada, Groenland en Siberië. "

Zie voor het hele artikel: <https://www.natuur-bakkeveen.nl/bakkeveenenomgeving>

Het is wel opvallend, dat men in de volksmond bijna nooit van pingoruïne spreekt. Men zegt meestal ven, dobbe, pingo of zelfs meer(tje) ook wanneer het feitelijk een pingoruïne is. Zou de reden daarvan kunnen zijn dat pingoruïne lastiger in de mond ligt?

Poldermolen

In de Nederlandse Molendatabase (www.molendatabase.nl) vond ik een link naar een poldermolen bij het Ganzemeer in Bakkeveen.

Deze Spinnenkopmolen die eveneens de naam Ganzemeer droeg, werd er in 1825 geplaatst en was voor 1887 alweer verdwenen. Op het bijgevoegde kaartje wordt aangegeven waar de molen ongeveer stond volgens een oude tekening in de molendatabase. In de 18e eeuw ging men de venen ontginnen. Ten tijde van die ontginning kreeg het dorp Bakkeveen, ca. vanaf 1732, zijn huidige vorm langs de vaart.

In de 19e eeuw werden er stroken landerijen (ca. 400 m. diep) aan weerszijden van de vaart in cultuur gebracht. Landerijen die verder van de vaart lagen veranderden weer in heide.

Als we dan vervolgens met sprongen door de tijd gaan, zien we dat ook de resterende heide grotendeels tot landbouwgrond ontgonnen werd en dat er cultuurbossen werden aangeplant.

De ruilverkaveling it Keningsdijp zorgde halverwege de 20e eeuw voor een behoorlijke herinrichting van het ons omringende landschap.

In de 19e eeuw waren er overigens meer poldermolens in de omgeving van Bakkeveen te vinden. Zo stond er ook eentje aan het Âld Djip (= Koningsdiep) en dat is in hetzelfde gebied waar men nu voor o.a. waterberging, water in terug wil laten stromen. Hiervoor is een herinrichtingsplan ontwikkeld, waarmee men op korte termijn van start wil gaan.

Zie: <https://www.bakkeveen.nl/2025/10/koningsdiep-wordt-opnieuw-ingericht/>

Ganzen

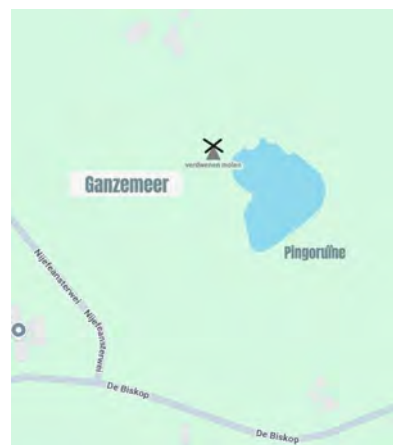
Het is niet moeilijk te raden waar het Ganzemeer zijn naam aan te danken heeft... Deze pingoruïne op de hoek van de Biskop en Nijfeansterwei onder Bakkeveen is namelijk een gewilde pleisterplaats voor allerlei soorten ganzen. En dat is het al van oudsher, gezien het feit dat de naam Ganzemeer al in 1825 op een oude kaart voorkomt. Of de naam nog verder teruggaat in de geschiedenis heb ik niet kunnen achterhalen. Maar het zal me niet verbazen als dit het geval is.

Ganzenmeer Foto: Rino Rietveld

Wat voor ganzen worden er tegenwoordig zoal bij het Ganzemeer aangetroffen?

Met deze vraag ging ik naar vogelken-

ner Koert Scholten, die mij het volgende vertelde: Het Ganzemeer en omgeving herbergt vooral in het winterhalfjaar kol-, toendrariet- en grauwe ganzen. Bovendien vaak enkele tientallen canadese ganzen. Ook zitten er wel eens nijlganzen. De aantallen variëren. In de zomer zijn er altijd wel grauwe ganzen te zien, zo ongeveer 50 – 80 stuks en idem dito canadese ganzen tot maximaal 30 stuks. De aantallen Kolganzen in de winter komen soms wel op 200 stuks uit en de Toendrarietgans tot 150 exemplaren. Daarnaast zijn er overwinterende eenden. Wilde eend tot 100, Kraakeend hoogste aantal 60 en Smient af en toe tot 100 stuks. Een enkele keer zie je er wat Slobeenden, Kuifeenden, Wintertaling en zelfs incidenteel een Grote Zaagbek, Brilduiker en Nonnetje. Ook zitten er bij tijd en wijle Aalscholvers.

Er valt regelmatig wat te zien in-en rondom het Ganzemeer, het is zeker een kijkje waard. Zelf vind ik het vooral leuk wanneer de toendrarietganzen er weer neerstrijken. De toendrarietganzen -en ja de naam zegt het alweer- broeden op de toendra's van Rusland en Siberië. De voorhoede van de toendra's arriveert hier in oktober, de rest in november en ze vertrekken in februari of uiterlijk maart (bij koude winters). Foeragerend worden ze vaak op landbouwgronden met oogstresten gezien.

Toendrarietgans (voor) Kolgans (achter)
Foto! Koert Scholten

Tot zover het gelink over het GANZEMEER... een naam waarachter van alles schuilgaat... (om enigszins met Shakespeare te eindigen).

Dirry Rietveld.

De wilgenwereld (deel 4)

Wilgen in de winter

Frank van Gessele (fj.vangessele@gmail.com)

Wilgen zijn niet alleen interessant om te bekijken in het voorjaar en zomer. Ook in het winterseizoen valt er genoeg aan wilgen te zien. Aan de knoppen zijn veel soorten al te herkennen, lang voordat het blad ontloken is. Zaken waarop moet worden gelet is bijvoorbeeld de stand en de kleur van de (katjes)knoppen en de aanwezigheid van beharing op twijgen en knoppen. De collage toont een aantal voorbeelden.

Toelichting foto 1: (met de klok mee vanaf linksboven)

- Duitse dot: altijd grote, behaarde knoppen en twijgen
- Schietwilg: smalle, roodachtige en licht behaarde knoppen
- Amandelwilg x Katwilg: opgewipte knoppen ('eendensnavel')
- Boswilg x Grauwe wilg: als Grauwe wilg maar groter en dikker
- Basterdkraakwilg: langwerpige, roodachtige en kale knoppen
- Grauwe wilg: behaarde knoppen en twijgen
- Amandelwilg: kantige twijgen aan de top
- Geoorde wilg: kleine, rode knoppen
- midden: Boswilg x Katwilg: kale gele knoppen

Beheer

Wilgen zijn van groot belang voor de biodiversiteit, met name door het vroege bloeitijdstip, als er nog weinig nectar en stuifmeel voor insecten valt te vinden. Toch lijken wilgen in hoge mate vogelvrij te zijn. In bepaalde gevallen zal snoei of kap nodig zijn, bijvoorbeeld wanneer de struiken het verkeer kunnen hinderen, of een oever moet worden vrijgehouden van begroeiing. Echter in veel gevallen wordt zinloos gekapt. Het lijkt wel of een wilg (en willekeurig welke andere struik of heester) als die ook maar een hoogte van 1-2 meter heeft bereikt per definitie moet worden omgezaagd. Ook solitaire wilgen, sieraden voor het landschap en de biodiversiteit, vallen ten prooi aan de kettingzaag, ongeacht welke soort: in de ogen van veel

Foto 1

beheerders is een wilg niets meer dan onkruid. De meest zeldzame soorten en hybriden worden rücksichtslos neergehaald. In plaats van beheer is meer sprake van sloop. Of moet de onverzadigbare honger van de biomassacentrales worden gevoed, ten koste van de wilgen?

De foto's tonen bijvoorbeeld de (zinloze) kap van de zeldzame boswilg x geoorde wilg langs het Jan Tjalespaed (2024) en de zog. 'zwembadwilg' aan de Koaibosk (2023), een triple-hybride van (boswilg x katwilg) x grauwe wilg. (Foto 2 en foto 3)

Door de onstuimige groeikracht van wilgen schieten de meeste gekapte struiken wel weer op, zodat er enkele jaren later weer struiken van enige omvang zijn teruggekeerd maar ze vervolgens weer het risico lopen elk moment te worden afgezaagd. (Foto 4)

Doordat er pas in het tweede jaar weer sprake kan zijn van bloei dragen ze in de praktijk nauwelijks bij aan de biodiversiteit omdat er voor insecten helemaal niets te halen valt. In het jaar na de kap zijn wilgen nauwelijks op naam te brengen omdat de sterk groeiende nieuwe loten grote bladeren vormen, die aan geen enkele beschrijving meer voldoen. (Foto 5)

In de voorgaande artikelen is een beeld geschetst van de biologie en het voorkomen van de wilg en is het ambacht van de griendcultuur belicht. Verder is het wilgenproject Z-O Friesland toegelicht, heeft het winterbeeld van wilgen aandacht gekregen en zijn tenslotte enkele opmerkingen over het beheer gemaakt.

Hopelijk krijgen in de toekomst ook wilgen de aandacht en het respect dat ze verdienen zodat veel natuurvrienden kunnen blijven genieten van de prachtige wilgen en met name van de uit-

Foto 2 Koaibosk

www.adremo.nl

Tolhûsleane 17, 8401 GA Gorredijk
Telefoon: 0513 465 543, E-mail: info@adremo.nl

Stichting Steunfonds Kyoga steunt kleinschalige projecten in Uganda.
(www.kyoga.nl)

PIZZERIA - GRILLROOM

OASE

Hoofdstraat 23 - 8401 BV Gorredijk
Tel: 0513 - 46 40 44
www.oasegorredijk.nl

Sport- & Ontspanningscentrum

Mientewei 2
8401 AA Gorredijk
Postbus 201
8400 AE Gorredijk
T (0513) 46 19 78
F (0513) 46 48 81
www.kortezwaag.nl

Boeken. Heel veel boeken.

Langewal 19 Gorredijk 0513-461254 gorredijk@planteyn.nl
www.planteyn.nl

Wijn
Speciaalbier
Kaas
Buitenlandse
kaasjes
Worst
Noten
Dippers
Olijven
Zuivel
Zoetwaren
Cadeaus
en nog veel
meer...!

By Bauk
DELICATESSEN

Leefde voor Lekkers.

By Bauk | www.bybauk.nl | info@bybauk.nl
Brouwerswal 1E | 8401 CZ Gorredijk | 06-30727854

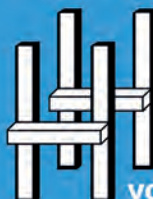
Hier adverteren?
Neem contact met ons op.

Op de pagina met contactgegevens vindt u de juiste contactpersoon.

kapsalon

Caroline

langewal 2, 8401 DD Gorredijk
0513-463197

BOUWKERN H. HAMSTRA B.V.

TOLHUSLEANE 3
8401 GA GORREDIJK
T 0513 46 18 27
F 0513 46 52 98

INFO@BOUWKERNHAMSTRA.NL
WWW.BOUWKERNHAMSTRA.NL

VOOR AL UW HOUT EN BOUWMATERIALEN

OMAH

autobedrijf

KROES

GORREDIJK
APK Keuringstation

Badweg 54 Gorredijk
0513 - 46 19 52

www.autobedrijfkroes.nl

bundige bloei in het voorjaar.

Toelichting bij foto 6:

Met de klok mee vanaf linksboven:

Solitaire kraakwilg, bloeiwijze ♂ amandelwilg (3 meel-
draden !), de tegenoverstaande knoppen bij de bittere
wilg, De Wilgen - Smallingerland en de donzige katjes
van de Duitse dot.

Foto 3: Jan Tjallespaed

Foto 4: Kolder-
veen, na het rooi-
en van de oever-
begroeiing

Foto 5: Opschot na
kap Lippenhuizen

Foto 6

Noord-Griekenland 11 t/m 19 april 2025 (deel 2)

Dinsdag 15 april

Vandaag opnieuw niet erg warm, slechts 14 graden later op de dag 18 graden. De eerste plek van vandaag was niet ver van ons hotel in Dadia en betrof een braakliggend stuk terrein met veel asbestplaten en ander afval en stenen bij het plaatsje Tichero. Wat direct opviel was het grote aantal muizen in dit terrein, bijna onder elke asbestplaat zaten een of meerdere vette muizen en dit was waarschijnlijk ook de reden dat we hier in totaal vier slangen aantroffen. Onder een steen een juveniele ringslang, onder een andere steen een juveniele Kaspische pijlslang, onder een stuk dakleer nog een juveniele Kaspische pijlslang en onder een groot stuk plastic een prachtige sub adulte oostelijke hagedisslang. Alle drie soorten slangen werden uitgebreid gefotografeerd en waren erg rustig wederom als gevolg van het niet te warme weer. Als tweede plek bezochten we een gebiedje vlak bij het braakliggende terrein met een paar kleine waterplasjes. Hier troffen we twee scheltopusiks, twee juveniele oostelijke smaragdhagedissen, een vrouwelijke boomkikker op de grond en drie bidsprinkhanen. De derde stop was bij een groot meer met een verlaten zwembad ernaast en hier troffen we onder een groot stuk afvalhout een juveniele oostelijke smaragdhagedis. Onderweg naar de vierde plek een oostelijke egel als verkeersslachtoffer. De vierde plek was een plek met veel vuilnis langs een doorgaande weg waar onze gids Edo onder wat stenen tweemaal een sub adulte naaktvingergekko

Hagedisslang

Foto: Wim Andela

tevoorschijn haalde welke wederom door iedereen prachtig gefotografeerd kon worden. Verder hier nog een Griekse landschildpad. De zon kwam inmiddels goed door en we reden naar de vijfde plek van de dag nl. een prachtige begroeide vallei met enkele stapelmuurtjes. Op deze plek troffen we in totaal maar liefst zeven scheltopusiks en nog een dood exemplaar waarvan alleen de kop en een stukje van de staart ontbrak. De scheltopusik kan zeer talrijk zijn en wordt vaak gevonden bij het zoeken naar slangen maar is meestal minder schuw. Ook troffen we hier nog een adulte en een juveniele oostelijke smaragdhagedis. Ondergetekende was helaas op deze plek verdwaald, ik was vergeten dat ik tijdens het zoeken een weggetje was overgestoken en kwam bij een riviertje terecht waar de grond vele meters steil naar beneden liep en wist niet meer waar ik was. Gelukkig kwam ik na het bellen met een van onze reisleiders weer op de goede plek terecht. Tijdens de gehele reis werd steeds een tijdstip afgesproken waarop iedereen weer bij de auto en het busje samenkam zodat iedereen zijn eigen gang kon gaan, behalve op kleine plekken zochten we met elkaar en dit werkte perfect. Tijdens de rit terug naar het hotel zagen we in het veld nog een vos lopen en op een oud vervallen schuurtje zat een steenuil. Hierna nog samen met onze gids Christos en twee andere deelnemers met de auto naar het gieren uitkijkpunt gereden hoog in de bergen van Dadia Forest vlak bij het hotel. Helaas was de foto hut na de hevige branden een paar jaar geleden in rook opgegaan maar een andere hut ver van de foto hut af was reeds herbouwd en vanaf hier zagen zeven zwarte wouwen, een juveniele zeearend en maar liefst 3 van de 4 soorten Europese gieren nl. de monniksgier, de vale gier en de aasgier. Dit is de enige broedlocatie van de monniksgier op de Balkan. Ook hier weer een oostelijke smaragdhagedis. Terwijl wij hier waren hadden een paar van de andere deelnemers vlak bij het hotel 2 schitterende grote nachtpauwogen gevonden bij een paar grote lampen die in de nacht de bergen beschenen. De grote nachtpauwoog heeft een lengte van tussen de 10,5 en 16 cm. en is daarmee de grootste nachtvlinder van Europa. De vliegtijd is van april tot in juni. Vandaag was ook de forse groene pad die op 12 april werd gevonden op exact dezelfde plek in de put aanwezig. In het poeltje vlak achter het hotel waren nu zowel overdag als in het donker roepende boomkikkers te horen en in het donker op weg van onze eetgelegenheid naar het hotel troffen we nog een overstekende oostelijke egel. Vandaag in de ochtend mijn zeer aardige kamergenoot Danny gevraagd om het adres van zijn website voor mij op te schrijven, waarna toen hij bezig was het op te schrijven zijn camera met lens erop van het bed afviel en hard op de grond terechtkwam. Tot onze grote opluchting mankeerde er niets aan zijn apparatuur.

Woensdag 16 april

Vandaag prachtig weer, zonnig en 22 graden. Vandaag gingen we vertrekken naar onze tweede locatie van deze reis, Kerkini Lake ongeveer 60 km. ten oosten van Thessaloniki. Het meer is internationaal bekend om de grote aantallen roze pelikanen en reigerachtigen. Het hotel waar we hier verbleven lag in het plaatsje Limneo. Onze eerste stop was naar een plek die goed zou zijn voor de Ottomaanse adder, een soort die hoog op het verlanglijstje van veel deelnemers stond. De plek lag vlak aan de kust voorbij Alexandroupoli. De plek zag er veelbelovend uit met veel olijfbomen en veel platte stenen om te keren en veel mooie structuur in de begroeiing maar ook op deze plek hadden de recente branden veel verwoest. Er werd geen enkel reptiel waargenomen zelfs geen oostelijke smaragdhagedis die we vrijwel op elke plek waar we zochten aantroffen. Waarschijnlijk wordt deze plek in de zomers van de laatste jaren veel te heet wat ook niet bevorderlijk zal zijn voor veel dieren. Een van de deelnemers was iets verder gelopen dan de rest van de groep en trof twee goudjakhalzen welke ze prachtig kon fotograferen. Onder een steen werd nog een schorpioen gevonden. De tweede plek betrof een klein riviertje omringd door een groot aantal platte stenen waaronder we twee mediterrane tijtjaks en een wormslang werden gevonden die uiteraard weer prachtig op de foto werden gezet. De derde plek een zgn. flipping site met wat afval langs een klein weggetje waar we wat afval en stenen keerden met als resultaat opnieuw een wormslang. Ook scharrelde hier een Griekse landschildpad rond. Als vierde plek een klein wit kloostertje ergens in de heuvels in Thracië. Onze Griekse gids Christos kende deze plek en wist dat er recent maar liefst 22 juveniele Ottomaanse adders onder het kloostertje hadden overwinterd. De plek zag er niet veelbelovend

Ottomaanse adder

Foto: Wim Andela

uit, de plek was omringd door intensief bewerkte landbouwgrond met slechts een smalle strook struikjes rondom de rand van de heuvel waar het kloostertje op stond maar er zaten inderdaad twee gaten in de wand aan de achterkant van het kloostertje en tot onze grote vreugde kwam onze gids Christos met een prachtige adulte mannelijke Ottomaanse adder aanlopen, een van de hoogtepunten van deze reis voor veel deelnemers. Met een lampje van een mobiele telefoon werd in een van de twee hopen geschenen waar zich nog twee adulte Ottomaanse exemplaren van de Ottomaanse adder bevonden. Het dier kwam waarschijnlijk net uit de winterslaap en was nog vrij koud waardoor het prachtige dier gemakkelijk zonder al te veel risico van dichtbij kon worden gefotografeerd. Gewoonlijk is het een slome, flegmatiek aangelegde slang die bij verstoring soms begint te sissen maar hij zal in het nauw gedreven of getergd snel en gemakkelijk bijten. Het dier zont graag in of nabij vaak doornige struiken zoals bramen. In Thracië komt de Ottomaanse adder vnl. voor in de kustheuvels in tegenstelling tot de zandadder die algemener is in het binnenland. Het gif is te vergelijken met dat van de Levantijnse adder, samen zijn het de giftigste slangensoorten van Europa. Zeer giftig en mogelijk fataal, indien niet behandeld staat in de literatuur vermeld. Bij een beet is medische hulp sterk aan te raden maar gelukkig verliep de fotosessie perfect en zonder problemen. Ook op deze plek weer een adulte oostelijke smaragdhagedis. Alsof het nog niet genoeg was voor deze dag bezochten we ook nog een vijfde plek die bestond nl. een vuilstort naast een riviertje. Hier troffen we 2 adulte Kaspische pijlslangen, vlak bij elkaar, waarschijnlijk een paartje. De een lag op een groot stuk doorzichtig plastic en de ander onder een grote vrachtwagenband. De laatste, en tevens grootste van de twee, werd door Christos gepakt en ook van dit exemplaar prachtige foto's gemaakt, waaronder een paar mooie kopportretten. Verder nog een juveniele oostelijke smaragdhagedis. Hierna reden we naar ons nieuwe hotel in Limneo, onderweg hiernaartoe nog tweemaal een overstekende Griekse landschildpad op de weg, welke steeds veilig door Christos de weg over werden gezet en 3 oostelijke egels als verkeersslachtoffer. In de avond hoorden we bij onze eetgelegenheid in de buurt van Kerkini Lake een groot concert van boomkikkers en meerkikkers en een paar dwerggooruil, alles bij elkaar weer een topdag!

Donderdag 17 april

Vandaag werd het al snel warm, 28 graden met veel zon. Dit deel van Griekenland kent een hele korte lente. Het gaat van winterweer naar warmer weer in een hele korte periode en het blijft dan vaak ook erg lang

warm tot eind oktober. Onze eerste plek van vandaag was een plek in de buurt van ons hotel in Limneo met veel sloten en dijkjes. We troffen hier een ringslang, een dobbelsteenslang, een forse adulte hagedisslang welke helaas veel te vlug was om te pakken en een mannetje Taurische hagedis onder een steen welke ook te snel was om te pakken en verder veel luid roepende meerkikkers. Op de tweede plek hier vlak bij de eerste plek met wat grotere poelen troffen we op de weg een adulte Europese moerasschildpad en helaas ook een dood juveniel exemplaar, opnieuw een Taurische hagedis en op de weg een juveniele Griekse landschildpad die uiteraard weer door Christos in veiligheid werd gebracht. Ook schoot hier vlak voor onze voeten een haas weg, volgens Christos was die hier zeldzaam. Tijdens onze rit hier vandaan zagen we opnieuw een goudjakhals in het veld lopen. Als derde plek gingen we naar een jachthaventje aan de noordkant van het Kerkini Lake bekend om de vele roze pelikanen die hier zeer mooi gefotografeerd kunnen worden. In de lucht hing een zeer grote groep pelikanen en op de oevers van het haventje die uit basaltblokken bestaan met takken ertussen troffen we ongeveer 20 adulte dobbelsteenslangen, onder stenen 2 juveniele dobbelsteenslangen en vele oostelijke smaragdhagedissen, zowel adulte als juveniele exemplaren. Een mooi fors exemplaar werd gevangen en kon door iedereen weer prachtig worden vereeuwigd. De dobbelsteenslangen en oostelijke smaragdhagedissen zijn hier veel minder schuw dan op andere plekken langs het meer en volgens Edo komt dat waarschijnlijk omdat in dit haventje altijd wel mensen aanwezig zijn o.a. ook met campers waardoor er waarschijnlijk minder predatie is door o.a. de vele reigerachtigen die op en rond het meer voor komen. Zelf zag ik dit inderdaad ook in 2007 bij een soortgelijk haventje in het Ballatonmeer in Hongarije bij het plaatsje Siofok. Ook hier waren vele dobbelsteenslangen aanwezig die betrekkelijk gemakkelijk te benaderen waren. Op de dijk in het haventje van Kerkini Lake komt de vierstreepslang ook voor maar deze werd helaas niet aangetroffen. Vanwege de warmte vandaag hielden we even een kleine pauze tussen de middag in het hotel maar Christos was toch even met drie deelnemers naar een plekje langs Kerkini Lake geweest waar opnieuw 6 dobbelsteenslangen werden gezien. Ook troffen ze nog een steenuil op een oud gebouwtje. Twee andere deelnemers waren ook nog even een stukje gaan lopen en vonden net buiten Limneo onder een stuk afvalplastic een adulte en een juveniele Kaspische pijlslang. De adulte Kaspische pijlslang werd met blote hand gevangen wat resulteerde in een hevig bloedende duim door de kauwbewegingen die de slang maakt als hij bijt. Gelukkig is de slang niet giftig. Verder troffen ze nog 2 oostelijke smaragdhagedissen. Op een muurtje onder de elektriciteitskast van het hotel zaten 2 adulte naaktvingergekko's en onder een platte steen op een muurtje een juveniel exemplaar. Later op de dag toen het wat was afgekoeld gingen we met de hele groep naar een vierde plek ergens onder aan de bergen aan de noordkant van Kerkini Lake waar we 3 ringslangen, een adulte Kaspische pijlslang en 5 adulte, en 5 juveniele oostelijke smaragdhagedissen vonden. Als vijfde plek bezochten we ook nog een plek iets omhoog in de bergen met veel platte stenen die geschikt leek voor o.a. de luipaardslang maar hier troffen we alleen een kleine koperkleurige schorpioen waarvoor geen Nederlandse naam bestaat maar met de wetenschappelijke naam *Euscorpium naupliensis*. Na het warm eten ook nog voor een zesde plek vlak bij de eetgelegenheid geweest, gewapend met zaklampen en flitsers op de camera's. Al vrij snel troffen we een prachtige Syrische knoflookpad op een zandpad en vele kwakende boomkikkers en meerkikkers in de kleine poeltjes met los zand langs het zandpad. Ook zagen we in het donker met onze zaklampen 2 ringslangen in het water liggen. Al met al opnieuw een topdag met veel mooie waarnemingen.

Syrische knoflookpad

Foto: Wim Andela

Vrijdag 18 april

Vandaag alweer onze laatste hele dag in Griekenland. Opnieuw zonnig en 28 graden. Vier van de deelnemers gingen vanmorgen mee met een boottocht op het Kerkini Lake en zagen o.a. op kleine eilandjes in het meer tweemaal 2 goudjakhalsen bij elkaar. Ook van zeer dichtbij roze pelikanen en verder zwartkopmeeuwen, kwakken, ralreigers, dwergaalscholvers, grote kolonies aalscholvers, lepelaars en kleine zilvereigers. De rest van de groep ging naar de eerste plek nl. opnieuw naar de plek van de dag ervoor met de sloten en dijkjes erlangs in de buurt van Kerkini Lake om te kijken of de forse hagedisslang van de dag er voor er opnieuw lag en mogelijk te vangen was. Helaas was het dier niet aanwezig. Wel onder stenen 1 juveniele gewone pad en 2 juveniele groene padden. Hierna door naar de tweede plek, opnieuw naar de haven aan de noordkant van Kerkini Lake, met als resultaat nu 7 dobbelsteenslangen, 4 ringslangen en veel oostelijke smaragdhagedissen maar helaas niet de gehoopte vierstreepslang. Terwijl wij hier waren was Edo langs het

talud van het treinspoor gaan kijken bij de eetgelegenheid waar we steeds aten met als doel om te proberen een slangensoort te vinden die we tot nu toe niet gezien hadden. Edo trof hier maar liefst 7 ringslangen, 1 dobbelsteenslang, 2 Kaspische pijlslangen, ongeveer 25 oostelijke smaragdhagedissen en 10 Griekse landschildpadden in slechts een uur tijd! Voor

Roze pelikanen

Foto: Dees van der Vliet

de derde locatie reden we naar een haventje in het noordwesten van Kerkini Lake waar we 5 dobbelsteenslangen en 4 oostelijke smaragdhagedissen aantroffen maar helaas ook hier niet de gehoopte vierstreepslang. Voor de vierde plek met de hele groep naar een plek in de bergen ten noorden van Kerkini Lake waar we onder stenen zochten naar o.a. de prachtige luipaardslang die we helaas niet vonden. Wel 5 oostelijke smaragdhagedissen, 2 muurhagedissen en een aantal larven van de vuursalamander in een betonnen drinkbak voor het vee. Bijzonder dat amfibieën om in deze steile drinkbakken te komen recht omhoog kunnen kruipen! Er werd een larve van de vuursalamander in een cuvet geplaatst om het diertje mooi te kunnen fotograferen.

Voor de vijfde plek reden we verder om-

hoog de bergen in tot op een hoogte van ongeveer 1000 m. en hier werd onder een stuk hout een juveniele vuursalamander gevonden en in een klein poeltje langs de weg troffen we 3 paartjes zeer forse exemplaren van de gewone pad in amplex houding. Bekend is dat de gewone pad in het zuiden van zijn verspreidingsgebied veel forser wordt dan in het noorden. Bijzonder dat de eerder vandaag gevonden juveniel van de gewone pad de metamorfose al had ondergaan terwijl hier de eisnoeren nog moesten worden gelegd. Een tijdsverschil van grofweg 3 maanden. Voor de zesde plek van vandaag daalden we af naar beneden en zagen we een mannelijke en vrouwelijke Griekse landschildpad bij elkaar en een deelnemer zag een snel wegvluchtende hagedisslang. De zevende en tevens laatste plek van deze fantastische reis was een vuilstort omgeven door weelderige begroeiing met een klein slootje erbij en hier troffen we onder afval eenmaal 2 hazelwormen, viermaal 1 hazelworm en eenmaal onder een grote matras 1 hazelworm samen met 1 dobbelsteenslang. Op de weg terug naar het hotel opnieuw een overstekende Griekse landschildpad welke uiteraard weer veilig de weg over werd gezet. Tijdens deze gehele reis geen enkele doodgereden slang gevonden, waarschijnlijk waren de slangen door de eerst nog koudere weersomstandigheden nog niet actief aan het zoeken naar een partner. Bij het restaurant waar we in de avond aten opnieuw 2 roepende dwergooruilen.

Zaterdag 19 april

Vandaag al vroeg vanaf ons hotel in Limneo ongeveer 60 km. westwaarts naar het vliegveld naar Thessaloniki gereden waar we onderweg op vrij korte afstand van de weg nog 2 goudjakhalzen zagen.

Al met al was het een zeer geslaagde reis. Vele prachtige soorten amfibieën en reptielen werden waargenomen en konden door alle deelnemers prachtig gefotografeerd worden. De groep was ook erg fijn, iedereen ging met respect met elkaar om en de sfeer was goed. Ook de kennis van deelnemers van verschillende soortgroepen was indrukwekkend. Niet alleen de kennis van herpetofau-

Roze pelikanen

Foto: Melanie Mens

De Streek 8
Terwispel
(bij Gorredijk en Drachten)
Telefoon 0513-464994
www.vbn-parket.nl

Dagelijks
geopend tot 18.00 uur
donderdag tot 21.00 uur
zaterdag tot 16.00 uur

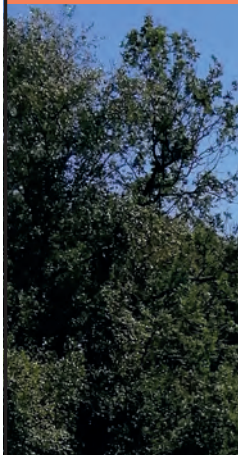
PARKETBOERDERIJ VBN-TERWISPEL

ADVOCATENKANTOOR

Floen

OMGEVINGSRECHTADVOCAAT

advies, mediation en rechtsbijstand

GRATIS
Eerste gesprek
0516-481171

GRATIS
Juridisch
inloopspreekuur
elke vrijdag
16:30 - 17:30 uur
Bibliotheek
Gorredijk

www.advocatenkantoorhoen.nl
info@advocatenkantoorhoen.nl

Taxi MOLL

Wetterkant 2
8401 GC Gorredijk
info@taximoll.nl
www.taximoll.nl

0513 46 13 55

veenstra ✓

zonwering & woningstofferend

Stationsweg 33
8401 DL Gorredijk

T 0513 465708
F 0513 461954

www.veenstragorredijk.nl
info@veenstragorredijk.nl

autodistribution
SWIERINGA AUTOMATERIALEN

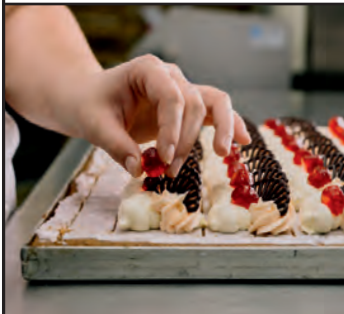
Gorredijk Heerenveen Sneek

Wat u beweegt, houdt ons bezig

HAARDEN EN KACHELS
TOER- EN SPORTRIJWIELEN
GAS- EN WATERLEIDING
GASFORNUIZEN EN KOMFOREN

J.E. DE JONG

Hoofdstraat 15-17 - Gorredijk - Telefoon 0513-461357

DE BAKKERS
VAN VERLOOP

**De Bakkers
van Fryslân**

Oandacht smakket

Bijlsma

Gorredijk

Gall&Gall

Etos

Primera

Hofland 1 - 8401 SH Gorredijk
Telefoon (0513) 46 23 80
info@albertheijn-gorredijk.nl

www.facebook.com/ahgorredijk

365 dagen per jaar geopend! ELKE DAG VAN 8.00 TOT 21.00 UUR

na maar ook van o.a. wantsen, loopkevers, vogels, schorpioenen, vlinders en orchideeën. De begeleiding door onze gidsen Edo van Uchelen en Christos Kostelis was uitstekend. Ze waren zeer kundig en deden hun uiterste best om het iedereen naar zijn of haar zin te maken en schotelden ons vele prachtige soorten voor. Ben zelf eerder vooral voor de herpetofauna naar o.a. Oost-Duitsland, Hongarije, Lesbos, Samos en Kos geweest maar tijdens een speciale amfibieën – reptielen reis zie je in relatief korte tijd veel meer dan dat je zelf in een aantal jaren zou zien, mede door het feit dat je intensief met een relatief groot aantal geïnteresseerden vele plekken bezoekt waardoor je kansen aanzienlijk omhooggaan. In totaal werden tijdens deze reis maar liefst 41 geschikte locaties bezocht! Echt een aanrader voor de fanatieke liefhebber van herpetofauna. Ook de twee hotels, en zowel het ontbijt als het avondeten waren uitstekend. In totaal werden maar liefst 34 verschillende soorten herpetofauna waargenomen.

Wim Andela
w.andela1@kpnplanet.nl
058-2882693
06-15475926

Landinrichting Koningsdiep vanaf 1998

Over de natuurontwikkeling in het dal van het Alddjip, een samenvatting van een jarenlang proces.

Eerst een korte terugblik naar wat vooraf ging.

De achteruitgang in de natuur heeft al sinds mensenheugenis geleid tot pogingen om het tij te keren. Al in de zestiger en zeventiger jaren woedde de controverse tussen grootschalige landbouw volgens Amerikaans model en een gemengd model dat uitging van een groene dooradering van het platteland. Helaas is er toen gekozen voor de schaalvergroting. Het werd al snel duidelijk wat voor desastreuze gevolgen dat voor de natuur had.

In de zestiger jaren is het Alddjip, één van de beken die van het Drents Plateau door Zuid-Oost Fryslân naar het westen stroomt, ingrijpend veranderd en gekanaliseerd. Dit gebeurde na een ruilverkaveling in 1959 die na veel tegenstand met de hakken over de sloot werd aangenomen. In het gebied van de Drentsche Aa werd een ruilverkaveling juist afgestemd. Dat verklaart mede het verschil in realisatie van de Drenthse en de Friese uitvoeringssnelheid. Het rechtgetrokken Alddjip maakte snellere afvoer van water ten behoeve van de landbouw mogelijk. In die tijd gebeurde dat met veel natuurlijke beeklopen. In de omgeving van Winterswijk werden de oevers zelfs van betonnen beschoeiing voorzien zodat hekkelen niet meer nodig was. Zo ver is het gelukkig hier niet gekomen.

De Werkgroep Milieubeheer van de Universiteit Leiden was de eerste organisatie die in de zeventiger jaren actie voerde tegen deze praktijken en opkwam voor het belang van beken voor de natuur.

Het Alddjip is niet geheel gekanaliseerd. Op enkele plaatsen bleven oude meanders bewaard. Aan het eind van de vorige eeuw drong het besef ook hier door dat deze ontwikkelingen te ver waren doorgeschoten en dat de natuur hier zwaar onder te lijden had. Dat was in het gebied van de Drentsche Aa veel eerder gebeurd. De bescherming van het stroomgebied van de Drentsche Aa was in 2013 ongeveer compleet. Vanaf 2019 kreeg het gebied de naam Nationaal Park Drentsche Aa met de status van Natura 2000-gebied. Dat Drenthe ver bij ons voorop loopt blijkt wel uit het feit dat pas eind vorige eeuw de plannen voor herstel van de natuur in het dal van het Alddjip of Koningsdiep zijn begonnen. Deze plannen kenmerken zich door een stroom van nota's geschreven door vele organisaties. Hier volgt een verkorte samenvatting, even doorbijten dus.

In ±1994 kwam de provinsje Fryslân met de nota Realiseringskader voor Natuurlijke Verbindingen en Natuurtechnische Voorzieningen, een gedetailleerd overzicht van maatregelen die de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zouden vormgeven. Inmiddels is die naam vervangen door NNN, Natuur Netwerk Nederland.

In 1998 startte de Landinrichting Koningsdiep officieel, eerst onder de naam ROM-project (Ruimtelijke Orde en Milieu) Zuidoost Friesland, in 2006 verder als Gebiedscommissie Koningsdiep, die Provinciale Staten van Fryslân adviseert. In de eerste fase verliep het proces stroef doordat de samenwerking tussen natuurbescherming en de agrarische sector in Zuidoost Fryslân bijzonder moeizaam was. De boeren wilden in die tijd niets van natuur weten. Gelukkig zijn de relaties in de afgelopen 25 jaar wel verbeterd. Dat is be-

KrektDijksma reclame

**in beweging
met kleur**

www.krektdijksma.nl

HAAK'S HOUTWERK
RUURD HAAKMA

Feanborch 20
8403 BJ Jonkerslân
0646-578531
houtwerk@kpnmail.nl

Marije Geertsma
FOTOGRAFIE

info@marijegeertsma.nl

administratiekantoor

Jan Kort

Molenwal 17
8401 CD Gorredijk

info@jankort.nl
Tel: 06 50271738

Samen veilig
& gezond

info@medprevent.nl 085-044 12 44 medprevent.nl

*Schilders
met hart
voor uw huis*

- Onderhoud
- Nieuwbouw
- Glas
- Wandafwerking

J. Tenge
Schildersbedrijf

Stationsweg 46 • 8401 DR Gorredijk
Tel. 0513 - 462896 • Mob. 06 - 50254038
E-mail: info@tenge-schilders.nl
Internet: www.tenge-schilders.nl

Voor Particulieren en bedrijven

**Planten voor uw tuin
koopt u natuurlijk
rechtstreeks bij de kweker!**

NU OOK SCHETSSERVICE

*Gespecialiseerd in coniferen, heesters,
laanbomen, rhododendrons, buxus enz.
Deskundig advies.*

Visser Plant

Boomkwekerij / Plantencentrum

Bûtewei 12 - 8408 HC Lippenhuizen
Telefoon 0513 - 46 15 78

UW HUIS, ONZE SPORT!

- ✓ Kennis
- ✓ Antwoorden
- ✓ Ideeën
- ✓ Contacten
- ✓ Tijd
- ✓ Enthousiasme

Wilt u een makelaarsteam
met deze combinatie?
Bel 0513 - 46 01 01

Badweg 30
8401 BL GORREDIJK
info@sierdmoll.nl

www.sierdmoll.nl

Sierd Moll
MAKELAARS

langrijk want de tijd dringt. De achteruitgang in de natuur had veel eerder een halt moeten worden toegevoegd. 75% minder insecten, stikstofproblematiek, klimaatverandering, opwarming van de aarde, zeespiegelstijging en dreigende verzilting door te lage waterpeilen zijn tekenen aan de wand.

Sinds 1998 zijn diverse ecologische bureau's werkzaam geweest in opdracht van de Provincie. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) speelde een belangrijke rol hierbij. Allereerst verschenen in 1999 het Plan van Aanpak en een nota Ecologisch Onderzoek. In 2000 volgde het startdocument ROM-gebied Beekdal Koningsdiep, beide van de bureau's Altenburg en Wymenga, /Vijn, /Katalysator, /Weusthuis, een zware bezetting. Daarna verschenen in 2001 Het ontwerp Gebiedsplan De Zuidelijke Wouden, een gedegen overzichtswerk van de Provincie, en het rapport Landschapsbeleidsvisie Zuidoost Friesland 2001, bouwsteen voor landschapsbeleidsplannen van de gemeenten Heerenveen, Opsterland, Ooststellingwerf en Weststellingwerf. Dit was het basisdocument voor het ROMproject Zuidoost Friesland, geschreven door het bureau Nieuwland uit Wagneningen. Het Koningsdiep, de Tjonger en de Linde liggen in dit gebied.

Eveneens in 2001 kwam Bureau Bakker met de nota Ecologische verbindingzones ROM-gebied Zuidoost Friesland.

In 2007 verscheen een intentieverklaring ROM Zuidoost Friesland. De stuurgroep Rom besloot het Romproject te beëindigen. Er was veel in gang gezet en in delen van het gebied zouden Landinrichtingscommissies het werk overnemen. DLG kwam in datzelfde jaar met het Raamplan Landinrichting Koningsdiep,

waarin de grote lijn voor het werk van de Gebiedscommissie werd gepresenteerd.

De rol van de natuurorganisaties is in deze periode groot geweest. De natuurverenigingen namen het initiatief voor achterban-bijeenkomsten om een brede inbreng vanuit de natuur in de Gebiedscommissie mogelijk te maken. Daardoor hebben zij een belangrijke bijdrage aan de planontwikkeling geleverd. In de eerste jaren waren er regelmatig dergelijke achterban-bijeenkomsten waar Natuurverenigingen Geaflecht, Ureterp en Bakkeveen samen met It Fryske Gea, SBB en Natuurmonumenten bijdroegen aan de plannen. Zo is dankzij Jan Jonker van Geaflecht besloten dat het brongebied tussen Bakkeveen en de Bakkeveense vaart speciale aandacht zou krijgen. Jan had een loonbedrijf in Terwispel, maar was van jongs af aan een groot natuurliefhebber. Hij was de trait d'union tussen landbouw en natuur. In de oudste plannen kreeg slechts een smalle strook naast de gekanaliseerde beek de bestemming natuur. In de latere plannen is dit uitgebreid tot het huidige geplande brongebied. Wegens zijn grote rol hierin hebben wij voorgesteld dat het geplande pad tussen de Slotlaan en de Dwarswijk de naam Jan Jonkerpad zal krijgen.

Hoe snel kruipt een slak?

Op deze vraag zijn verschillende antwoorden te vinden. Volgens Vroege Vogels kruipt een slak tot ongeveer 5 meter per uur. Dat betekent niet dat een slak per dag 120 m aflegt. De slakken in de bloembakken op mijn terras die blijkbaar dol zijn op petunia's gooide ik elke avond ver weg over de sloot. De volgende dag zaten er wel weer een stuk of twintig, die daarvoor toch minstens 15 meter moesten hebben afgelegd.

Door het jaar genomen zal een slak ook eten, zich verstoppen voor felle zon of in winterslaap gaan. Een slak op wereldreis zal als zij/hij een half jaar vijf uur per dag onderweg is maximaal 5x5x180 meter afleggen. Dat is ongeveer 4500 meter of 4,5 kilometer per jaar. Maar vermoedelijk zal het minder zijn. Slakken hebben ook andere bezigheden. Zij zijn hermafrodit, bij de paring die vele uren kan duren bevruchten ze elkaar wederzijds.

Google geeft aan dat een slak potentieel tot 1 kilometer per jaar aflegt. Slakken worden niet oud. Als ze de reis langs het Koningsdiep van Allardsoog tot Akkrum zouden willen afleggen (ongeveer 30 km) moeten ze dat in een estafette van dertig jaaretappes doen.

De Landinrichting Koningsdiep, ook een soort estafette die nog in volle gang is, begon in 1998. De laatste planning gaat ervan uit dat de natuurontwikkeling langs het Koningsdiep in 2030 zal zijn voltooid. Wie komt het eerst op het eindpunt aan? Het lijkt erop dat het een fotofinish wordt.

Na 32 jaar zal er een prachtige natuurlijke verbindingzone zijn gerealiseerd. Voor natuur, mens en slak.

De controverses tussen boeren en natuur waren in de eerste jaren groot. Voor de natuur was verhoging van de waterpeilen noodzakelijk, de boeren wilden juist verdere peilverlaging.

In de tachtiger jaren lag het stuwtje bij De Petten ongeveer 20cm boven het maaiveld. Je kon er makkelijk op- en afstappen om naar de overkant te komen. Tegenwoordig steekt het er meer dan een halve meter bovenuit. Dat komt door inklinking van de venige grond. Steeds het peil verlagen is een doodlopende weg.

Agrariërs eisten een peilverlaging in het Koningsdiep van 20 cm totdat er overeenstemming zou zijn over de begrenzing van de toekomstige natuur. In de Gebiedscommissie waren de meningen verdeeld. Dankzij de afspraak dat besluiten alleen met consensus genomen worden weigerde de commissie een positief advies te geven.

Inmiddels duizelt het mij en u als lezer waarschijnlijk ook, wat er aan werk is verzet en aan nota's is verschenen. Door diverse politieke gebeurtenissen ontstonden van tijd tot tijd vertragingen. Rond 2011 stopte de ontwikkeling door dat minister Bleeker de geldkraan dichtdraaide. Na twee jaar werd het proces weer opgepakt. In 2018 stopte de Provincie na Evaluatie Natuurpact de voortgang wegens geldgebrek, waardoor de planning weer twee jaar grotendeels stil lag.

Altenburg en Wymenga schreven in 2008 het Projectplan Natura 2000, Beheerplannen langs het Koningsdiep in samenwerking met de Dienst Landelijk Gebied die in 2015 is opgeheven, hun werkzaamheden kwamen grotendeels bij de Provincies terecht.

Het doel van deze nota was het voldoen aan de Europese regelgeving volgens de Natuurbeschermingswet uit oktober 2005. Het Natura 2000 netwerk bevat de belangrijkste natuurgebieden van Europa. 162 van deze gebieden liggen in Nederland, waarvan 20 in Fryslân.

Ook andere organisaties droegen bij aan de planvorming. In 2013 verscheen de nota Landschapsontwikkeling en cultuurhistorische waarden langs de middenloop van het Koningsdiep. In de jaren daarna heeft de Provincie het grootste deel van de planvorming voor haar rekening genomen. Maar momenteel is het lange proces van de Milieu Effect Rapportage, de MER, in de afrondingsfase. Een MER gaat vooraf aan de inrichtingsprocedure van de natuur in midden- en bovenloop. Ook hier is door omstandigheden binnen het bureau Antea een flinke vertraging opgetreden.

Soms dringt de vraag zich op of een andere aanpak met meer directe ruimte voor natuur, Terreinbeherende organisaties als It Fryske Gea, en minder gedetailleerde planning en sturing vanuit de landelijke en provinciale overheden en minder verschillende adviesbureau's sneller resultaten zou hebben opgeleverd. It Fryske Gea heeft met Natuer mei de Mienskip een dappere poging gedaan om dat te realiseren, maar ook hier strooiden regelgeving en gebrek aan vertrouwen roet in het eten.

In de volgende Geaflechten zal een samenvatting komen van de tot nu toe gerealiseerde natuurplannen, die we inrichtingsmodules noemen. Daarnaast zal de planning van de natuur in het oorspronggebied van het Koningsdiep aan de orde komen. Sinds 2008 wordt deze bovenloop op voorspraak van mensen uit de streek De Mjumer genoemd.

Agaath Arends

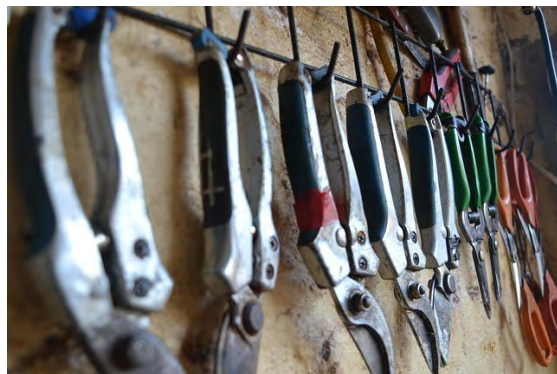
Snoeiwoede

Om de hoek van ons huis werd hard gewerkt. De sloten geschoond, wilgen geknot, bomen opgesnoeid, hoog gras weggemaaid. Wanneer al het afval is opgehaald en weggebracht, ziet het er weer netjes uit in de buurt

En misschien is dat wel het probleem. Want het is allemaal al zo netjes, om niet te zeggen: saai. Er is al zoveel verharding, strak gemaaid gazons, grinttuinen en enorme terrassen met bankstellen en overkappingen, opritten vol auto's en kale grond tuinen met hier en daar een scheefgezakte bloembak.

Op mijn verzoek heeft de onderhoudsploeg dit jaar de Gagel struikjes langs de sloot gespaard. Die werden eerdere jaren weggemaaid of tegelijk met het sloten schonen weg gebaggerd. Daardoor kwamen ze nooit in bloei, wat nu juist zo mooi is.

Je vraagt je af welke dieren en planten vandaag hun leefgebied zijn kwijtgeraakt door deze onderhouds actie. Alleen al die dorre stengels langs de slootkant, herbergen overwinterende beestjes, poppen, kevertjes, spinnen. En zat een deel van de padden, salamanders

en kikkers daar ook niet ergens of schuilen ze allemaal in mijn composthoppen? Ik weet niet eens goed wat er allemaal leeft op die plekken, misschien moeten we daar eens een lezing over organiseren of gewoon zelf een paar uur gaan inventariseren. Wanneer je beter weet wat daar leeft, ben je ook meer gemotiveerd om er goed voor te zorgen.

Maar de schuilplekken van allerlei beestjes zijn na deze onderhoudsaktie wel weg! Des te meer reden om het in je eigen tuin rustiger aan te pakken: niet alles rigoureuus "netjes" maken, maar af en toe iets doen en altijd plekje overhouden die je helemaal met rust laat. Een bladhoop maken, fijn voor de verwinterende egel en na verloop van tijd vol wormen voor de merel. De gesnoeide takken opstapelen tot een takkenhoop waar allerlei beestjes kunnen leven en zelf als voedsel dienen voor andere tuinbewoners. Wanneer je ernstig in je tuin aan de slag wilt, kan dat ook nog in fases en met zelf gezaaide of gestekte planten. Daarmee blijft het te behappen en kun je op tijd zien wat wel en niet werkt of groeit. Vervang dan de beplanting door inheemse soorten, laat kale muren en schuttingen begroeien of plant een heg van een of meerdere inheemse soorten. Dan kunnen al die - eveneens inheemse- dieren en diertjes die plotseling dakloos zijn geworden, bij jou in de tuin terecht.

Christine Hofman

Column december

Sinds een jaar heb ik een geliefd dier aan mijn fiets hangen: de das. Het brengt veel reuring met zich mee nu ik de werkgroep dassen in Fryslân aanstuur. Het gaat best goed met de dassen, maar het is en blijft een beschermd dier. En dat brengt mij op het volgende gedachtenspinsel: waarom beschermen wij dieren? Waartegen? Waarvoor? Wie of wat bepaalt welk dier beschermd moet worden?

Probeer daar maar es antwoord op te geven. Als ik bv kijk naar de Vogelbescherming. Een beschermclub in optima forma. En eerlijk is eerlijk, ze doen mooi werk. Het lukt niet allemaal (grutto..) maar veel vogels doen het hartstikke goed (ganzen). Wellicht wat kort door de bocht, edoch, kijk naar de aantallen.

Een dier als de bever, ook zo'n succesverhaal. Met veel bombarie ooit naar Nederland gehaald ter herplanting (waarom?). Dat beviel de bever wel, ze breidden zich dapper uit en voldeden aan hetgeen hen werd verzocht. En nu? Het punt is bereikt dat er overlast is. Dat was nou niet de bedoeling, alles maar lukraak ondergraven, dammen op foute plekken, en dat met zovelen.... Dus gaat men hier en daar in den lande ingrijpen. Beheren. Nou ja, doodschieten.

Tja, terugplaatsen is ook niet altijd een oplossing om 'de goede tijden van weleer' op te roepen onder het mom van verrijking der natuur.

Ook de das is in Friesland ooit herplaatst. Niet alles ging goed. Dassen eerst bij elkaar in een omheining, check.. Moesten ze wel voer hebben, check. Dus werden er eendagskuikens gevoerd (die gingen anders toch door de versnipperaar). Toen de dassen werden vrij gelaten was er geen kip/kuiken meer veilig in de wijde omgeving...iedereen boos. Je kunt dieren ook onbedoelde vaardigheden leren, zo blijkt.

Een hardnekkig verhaal blijft het, dat wolven zijn herplaatst in Nederland. Geen enkel bewijs, slechts een aanname. Waarom? Zodat we dezelfde acties kunnen ondernemen als bij andere herplaatste dieren (bevers)? Zonder schuldgevoel? Als Beterwetters?

Herplaatsen, beschermen, het is en blijft ingewikkeld mensenwerk. Het komt tegemoet aan onze drang tot zorgen. Het geeft een goed gevoel, je doet wat voor een ander. Daarmee krijg je enige controle over het dier en de omstandigheden, denk je. Want we willen zo graag dat alles maakbaar is. Maar wat bepaald dan de keuze? Daar ben ik nieuwsgierig naar. Dat dieren dreigen te verdwijnen uit Nederland of zelfs uitsterven? Is dat erg?

Beschermen roept emoties naar boven. Kan zomaar mensen tegenover elkaar zetten.

Maar wat ik even niet begrijp: waarom beschermen we de insecten en de kriebelbeestjes in de bodem zo slecht? Er zijn wel initiatieven hoor, maar het spreekt niet zo tot de verbeelding, een zweefvlieg of kever groots te beschermen. Wel leuk trouwens: de Wipneusgitje bescherming

Wat ben ik dan gruwelijk blij dat de natuur zich niet laat sturen. Dat er damherten ontsnappen en zich ook maar weer voortplanten, ondanks dat ze worden bejaagd (neergeknald). Dat de wolven gewoon op eigen kracht hierheen wandelden (voedsel genoeg) en blijven. Ze doen niet aan social media. Dat de grutto misschien wel uitsterft, maar dat we nu wel zeearenden in ons land hebben. Natuur hervindt haar eigen balans, wij moeten overal aan wennen, ermee leren omgaan ipv achter de feiten aanhollen.. En soms, zo tegen het eind van het jaar, de boel de boel laten.

Ik wens u een jaar van begrip, mededogen, daadkracht en liefde.

Jet Hofstra.

In het verleden draaide het hele leven om bomen. We tooïden ons met hun bloemen we aten hun fruit, we kleeadden ons met hun bladeren en vezels, we zochten onderkomen onder hun takken. We klommen erin om ons te beschermen tegen roofdieren. We warmden ons aan hun brandhout, sneden stokken uit de stam om onze oude botten te ondersteunen en onze aanvallers weg te slaan. Het was dik aan tussen de bomen en ons. Wat is het vandaag gemakkelijk om te vergeten hoe innig we met de natuur omgingen, nu we ons in ultramoderne kantoren bewegen tussen de meest geavanceerde machines en computers die in een oogwenk de hoogste prestaties leveren.

Tenzin Gyatso, veertiende Dalai Lama

De Rounte
Speciaalzaak in natuurvoeding
Formanjestrijtte 2
8401 VK Gorredijk
tel. 0513 463375

Biologische producten staan voor
een duurzame landbouw en dierenwelzijn

Natuur en recht

door Moira Hoen (1)

Jurisprudentie: Reeën in provincie Fryslân mogen (voorlopig) worden afgeschoten

Waar gaat het over?

Faunabeheereenheid Fryslân uit Gorredijk heeft op 14 juni 2025 het Faunabeheerplan Ree Fryslân 2025-2030 (Faunabeheerplan) vastgesteld. Dit Faunabeheerplan is op 1 juli 2025 door Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Fryslân goedgekeurd.

GS hebben op dezelfde dag aan Faunabeheereenheid Fryslân een omgevingsvergunning verleend voor afschot van reeën. Doel van deze vergunning is om verkeersaanrijdingen met reeën te voorkomen door het uitvoeren van gereguleerd afschot nabij risicovolle wegtrajecten in het belang van de verkeersveiligheid (openbaar belang). Daarnaast is de vergunning verleend voor het doden van ernstig gebrekkige of zieke reeën. Aan de vergunning zijn voorschriften verbonden en ook maatwerkvoorschriften voor het gebruik van het geweer.

Stichting Fauna4Life en Stichting Animal Rights (verzoekers) hebben bezwaar gemaakt tegen die omgevingsvergunning. Daarnaast hebben ze aan de voorzieningenrechter gevraagd om een voorlopige voorziening te treffen uitsluitend met betrekking tot afschot vanwege de verkeersveiligheid.

Het oordeel van de voorzieningenrechter

De voorzieningenrechter moet beoordelen of de vergunning op voorhand is verleend, of afschot nodig is en of er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Is de vergunning op voorhand verleend?

De verzoekers voeren aan dat de omgevingsvergunning alleen kan worden verleend *nadat* aan de voorwaarden van artikel 8.74l van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) is voldaan. In dit artikel is bepaald dat een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit alleen kan worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat, de activiteit nodig is vanwege (minimaal één van) de in dat artikel genoemde belangen en de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Daar is volgens de verzoekers in dit geval geen sprake van omdat afschot (ook) wordt toegestaan op basis van ieder jaar opnieuw op te stellen werkplannen. Deze plannen moeten nog worden vastgesteld, waarmee de vereiste voorafgaande beoordeling dus pas ná de verlening van het primaire besluit (de omgevingsvergunning) daadwerkelijk zal plaatsvinden. Verder wordt volgens verzoekers de verantwoordelijkheid voor toetsing van de vraag of is voldaan aan de voorwaarden voor vergunningverlening, namelijk het bestaan van een risico voor de verkeersveiligheid, bij de vergunninghouder neergelegd.

De voorzieningenrechter gaat hier niet in mee, omdat aan de omgevingsvergunning voorschriften over werkplannen zijn verbonden waarin jaarlijks de berekende bestandvermindering is vastgesteld en dat niet meer reeën mogen worden geschoten. Volgens de voorzieningenrechter zien de werkplannen op de feitelijke uitvoering van de activiteit die al in omgevingsvergunning is beoordeeld.

Is er een andere bevredigende oplossing?

Volgens de verzoekers is niet aangetoond dat de omgevingsvergunning een 'laatste toevlucht' is om tegemoet te komen aan nauwkeurige vereisten en specifieke situaties. In de omgevingsvergunning wordt onvoldoende gemotiveerd waarom preventieve maatregelen niet bevredigend zouden zijn en ook is onduidelijk wat het resterende probleem is, na toepassing van de alternatieven. In het Faunabeheerplan worden diverse

maatregelen genoemd maar niet onderbouwd of, waar en in welke mate deze zijn toegepast en geëvalueerd. Maatregelen die volgens wetenschappelijke literatuur juist zeer effectief zijn, zoals structurele snelheidsverlagingen en aangepast bermbeheer, worden in Fryslân maar zeer beperkt toegepast. De aanname in de omgevingsvergunning dat afschot leidt tot lagere dichtheden van reeën en daarmee tot minder aanrijdingen is volgens verzoekers op geen enkele wijze overtuigend onderbouwd. Voor een afwijking van de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn is vereist dat de noodzaak en geschiktheid van de maatregel overtuigend en wetenschappelijk onderbouwd worden.

De voorzieningenrechter gaat hier niet in mee. Volgens de voorzieningenrechter hoeven niet alle alternatieve maatregelen getroffen te zijn voordat een omgevingsvergunning voor afschot wordt verleend. Wel moeten GS aannemelijk maken dat andere maatregelen niet of onvoldoende tot het beoogde resultaat van minder aanrijdingen leiden of om andere redenen praktisch niet uitvoerbaar of wenselijk zijn. Als het doden van de betrokken dieren geheel of gedeeltelijk vermijdbaar is door het treffen van geschikte en proportionele mitigerende maatregelen, is het niet verlenen van de vergunning uitgangspunt, aldus de voorzieningenrechter.

Volgens GS blijkt uit het Faunabeheerplan dat er geen andere bevredigende oplossing is. Op de zitting hebben GS uitgelegd dat ongevallen met reeën in vrijwel de hele provincie plaatsvinden en dat de risicovolle wegtracés zich dan ook in de hele provincie bevinden. Volgens GS heeft de verkeerskundige gesteld dat alleen volledig omhekken kan voorkomen dat er ongevallen plaatsvinden maar een dergelijke maatregel past niet in Fryslân omdat de ree zich overal in de provincie bevindt. Andere maatregelen hebben onvoldoende effect om aanrijdingen volledig of in voldoende mate te voorkomen.

Volgens Faunabeheereenheid Fryslân leidt afschot wel tot lagere dichtheden van reeën en daarmee tot minder aanrijdingen. In de omgevingsvergunning is niet gekozen voor een provinciebrede reductiedoelstelling maar gebiedsgericht beheer rondom risicovolle wegtracés. Volgens Faunabeheereenheid Fryslân is gebleken dat er vaak ongevallen met kalveren van rond een jaar oud plaatsvinden. Zij gaan op zoek naar een eigen territorium als hun moeder zwanger is van een volgend jong en kruisen daarbij vaak wegen. Uit onderzoek is gebleken dat die kalveren vaak binnen 1 tot 1,5 kilometer rond de geboorteplaats blijven (dispersieafstand). Met die kennis kan volgens Faunabeheereenheid Fryslân in de nu vergunde beheerperiode efficiënter afschot plaatsvinden zodat het aantal aanrijdingen ook daadwerkelijk zal afnemen.

De voorzieningenrechter ziet geen reden om te twifelen aan wat GS en Faunabeheereenheid Fryslân hebben aangevoerd. De voorzieningenrechter stelt vast dat in het Faunabeheerplan is beschreven dat uit internationale studies en praktijkervaring blijkt dat gericht afschot op gebiedsniveau van voldoende omvang wel effectief kan zijn, mits dit grootschalig en structureel wordt toegepast. De bevindingen uit de studies suggereren dat gereguleerd afschot een effectief instrument kan zijn voor het verminderen van verkeersaanrijdingen, mits de intensiteit en duur van het afschot voldoende zijn en het uitvoeringsgebied van voldoende omvang is in relatie met de territoriagrootte en de te verwachten dispersieafstanden.

Toch is de voorzieningenrechter het wel enigszins eens met de verzoekers en wijst de voorzieningenrechter op een fout in de besluitvorming.

De voorzieningenrechter vindt het namelijk op zichzelf wel aannemelijk dat het aantal verkeersongevallen met reeën afneemt, naarmate de populatie afneemt en dat daarom afschot tot reductie van het aantal aanrijdingen met reeën kan leiden. Maar de voorzieningenrechter is ook van oordeel dat GS in de omgevingsvergunning onvoldoende hebben gemotiveerd dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat en afschot leidt tot het gewenste resultaat.

Maar door de toelichting op de zitting is volgens de voorzieningenrechter alsnog nader gemotiveerd welke maatregelen waar wel en niet zijn toegepast en waarom afschot in de nu vergunde periode naar verwachting wel zal leiden tot lagere dichtheden van reeën en daarmee tot minder aanrijdingen. Het motiveringsge-

aantal aanrijdingen per wildbeheereenheid sterk uiteenloopt.

brek kan daarom volgens de voorzieningenrechter in bezwaar worden hersteld. De voorzieningenrechter oordeelt vervolgens dat het college zich in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Is afschot nodig voor de verkeersveiligheid?

Volgens de verzoekers is niet (voldoende) onderbouwd dat er sprake is van een reëel gevaar voor de openbare veiligheid of het algemeen belang dat het grootschalig doden van reeën in de gehele provincie Fryslân rechtvaardigt. Er is geen deugdelijke motivering gegeven waarom met 500 aanrijdingen per jaar de verkeersveiligheid voldoende is geborgd. Er is geen gebiedsdifferentiatie gemaakt terwijl het

De voorzieningenrechter stelt vast dat de verzoekers met name betwisten dat het ingrijpen zoals nu vergund is, met het terugbrengen van het aantal aanrijdingen tot 500, nodig is.

De voorzieningenrechter overweegt hierover dat er geen eensgezind, alom aanvaard of wetenschappelijk onbetwist antwoord is te geven op de vraag hoeveel aanrijdingen met reeën nog acceptabel zijn in het kader van de openbare veiligheid. De voorzieningenrechter acht het niet onredelijk dat het college het aantal aanrijdingen uit de periode 2015-2018 als aanknopingspunt heeft gehanteerd om een acceptabel risico voor de verkeersveiligheid vast te leggen.

Naar het voorlopig oordeel van de voorzieningenrechter wordt met het hanteren van de drempelwaarde van 500 aanrijdingen per jaar een balans gezocht tussen enerzijds het minimaliseren van het aantal aanrijdingen en anderzijds het behouden van een duurzame populatie reeën. Het college heeft zich naar het voorlopig oordeel van de voorzieningenrechter in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat bij meer dan 500 aanrijdingen ingrijpen vanwege de verkeersveiligheidsbelangen nodig is

Verder overweegt de voorzieningenrechter dat in voorschrift 5 van de omgevingsvergunning is opgenomen dat de jachtvelden met één of meer aanrijdingen in het afgelopen beheerseizoen een toewijzing krijgen die minimaal gelijk is aan het aantal geregistreerde aanrijdingen. Jachtvelden gelegen naast of overlappend met een risicovol wegtraject dienen minimaal 50% van de toewijzing te krijgen. Uit de toelichting van het college en de vergunninghouder op de zitting blijkt volgens de voorzieningenrechter, dat de uitvoering van het afschot niet provinciebreed plaatsvindt, maar gericht in de gebieden rondom risicovolle wegtracés zodat er wel een zekere vorm van gebiedsdifferentiatie is. .

Kortom

De voorzieningenrechter oordeelt dat de omgevingsvergunning wel op een aantal punten gebrekkig is, maar heeft geen grote twijfels of de omgevingsvergunning rechtmatig is en weegt daarom het belang bij afschot voor de verkeersveiligheid zwaarder dan het belang van de verzoekers. Als GS in de beslissing op het bezwaarschrift van de verzoekers tot een ander oordeel komt, dan verwacht de voorzieningenrechter dat de populatie reeën zich weer kan herstellen.

Conclusie: de voorzieningenrechter wijst het verzoek om een voorlopige voorziening te treffen af. Dit betekent dat gebruik mag worden gemaakt van de omgevingsvergunning tot afschot en de reeën mogen worden afgeschoten binnen de voorwaarden van de omgevingsvergunning.

Bron: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBNNE:2025:4420>

Vindplaats uitspraak: Rechtbank Noord-Nederland, 18 oktober 2025, ECLI:NL:RBNNE:2025:4420

(1) Moira Hoen is naast advocaat ook mediator en heeft haar eigen advocatenkantoor in Wijnjewoude met een gratis inlooppreekuur in Gorredijk. Meer info: www.advocatenkantoorhoen.nl. Zij adviseert, bemiddelt en procedeert voor organisaties, bedrijven en particulieren. Ze staat regelmatig milieu- en natuurgroepen bij in bestuursrechtelijke procedures.

- Advies
- Snoeien
- Houtwerk
- Kappen
- Grondwerk
- Stobbenfrezen

Tel 06 205 08 207
info@deboomsnoeiman.nl
www.deboomsnoeiman.nl

Joukes boom

Op dinsdag 4 november kwamen familie, collega's, vrijwilligers en vrienden van Jouke Bouius bij elkaar bij de Slotplaats in Bakkeveen op uitnodiging van Natuurmonumenten om een boom te planten als waardering voor alles wat Jouke voor de natuur heeft gedaan. Er zal een herinneringsplaatje bij deze boom komen.

*Als je in het bos
kunt genieten
van de zon
die danst met de bomen
je kan luisteren
naar de vogels
die vrolijk zingen
in hun mooiste tonen
je stil wordt
van verwondering
dan heeft de natuur
jouw hart zacht aangeraakt*

De lindeboom markeert een plek waar we altijd nog even kunnen terugdenken aan Joukes positieve instelling, zijn vrolijke lach, aan zijn opbeurende woorden. Jouke herinneren we ons als een vrijwilliger met een groot hart voor de natuur. Iemand die zich daarvoor breed inzette. De natuur had zijn hart zeker zacht aangeraakt. Ik herinner mij zijn enthousiasme bij het realiseren van een vlindertuin en het maken van het bijenhotel. Ik herinner me de vreugde die hij kreeg als hij met kinderen de natuur in kon. Of het nu het Fochtelerveen was, de Slotplaats of zijn geliefde Schiermonnikoog. Hij genoot daar met volle teugen van. Honderden excursies en schoolprogramma's heeft hij begeleid. En ok voelde zijn enthousiasme als hij me een mailtje stuurde met foto's van kinderen die aan het genieten waren.

Jouke wist mensen -jong en oud- te verbinden met de natuur. Dat deed hij voor Natuurmonumenten, de Natuerferiening Bakkefean en op de scholen.

We missen Jouke, we missen een mooi mens. Met veel respect voor hem dragen we deze linde op aan hem. Dat deze linde maar een hele mooie grote boom gaat worden die veel mensen gaat verwonderen en hun harten zacht gaat aanraken.

Vervolgens las Ine Jansen, Joukes partner, het volgende gedicht voor:

Bomen

Zullen we een boom opzetten?
of nog betertwee?
Samen bomen mooi idee!

't Leven van vele kanten bekijken en
elkaar verrijken
in elk seizoen nét als de bomen doen....

Elke boom is een verhaal
vol met bladeren
of duidelijk heel kaal.

Seizoenen kruipen door haar kruin
stroom van 't leven.
In een harde storm
buigt ze heel even.

De wortels stevig in de grond
Verbond met moeder aarde
onzichtbaar
maar van grote waarde.

Reikhalzend stuwt de stam
de takken naar de zon
en spreidt ze
om de regen op te vangen
opdat je schuilen kon.

Is de zon te fel
en brand je je zó vol van 't leven ?
Vlij je in haar schaduw op het mos
en laat de onrust achter
In het bos.

Zullen we een boom gaan planten
Of nog beter.... Twee?
Samen.
Bomen.
Mooi idee!

Natoer Nijs over september en oktober 2025

Herfst. Regen en harde wind. Nog veel blad aan de bomen. Vogeltrek in volle gang. Paddenstoelen schieten de grond uit. Vliegen, bijen, libellen en vlinders zijn met hun laatste dagen bezig. Soms stemt dit triest, soms ook is het genieten van al die prachtige paddenstoelen, kleurende bladeren en de terugkerende ganzen.

Een opvallend verschijnsel deed zich voor omstreeks 15 oktober. Het viel mij op dat er opeens tientallen vooral Pimpelmezen in de tuin zaten. Vervolgens vanuit de tuin de trek gevolgd. Een kleine vijfhonderd Pimpelmezen vlogen in groepen over op trek naar zuid. Ook die dag veel Vinken, Koperwieken, ganzen en ook Kepen. Meestal is de trek niet zo intens te zien vanuit ons dorp, maar nu even wel. Dit komt waarschijnlijk door het betere weer na een periode van regen en harde wind. Als het waren profiteren deze vogel daarvan. Landelijk trektellingen vooral langs de kust leverde een recordaantal overtrekkende Pimpelmezen op. Soms wel op die ochtend tot 6000 vogels...En verder? De zwaluwen zijn vertrokken. Nog een late Koe-koek op de Duurswouderheide. De eerste Kramsvogels, verder nog vrij rustig. Zodra het kouder gaat worden zien we weer meer trek.

Genieten is het ook van de Paddenstoelen. Je hoeft niet ver weg. De Slotplaats, Het Oude Bosch en de Duinen zijn prima plekken om ze te zien. Een aantal foto's zijn hierbij gevoegd.

Waarnemingen: Een greep uit de vele meldingen:

Vogels:

Een **koekoek** verbleef nog eind september op de Duurswouderheide (melding Martin Manson).

Ook op de Duurswouderheide enkele tientallen **kruisbekken**.

De **zeearend** laat zich steeds meer zien in onze omgeving. Op 21 oktober vloog er eentje vrij laag cirkelend over Bakkeveen (melding Dirry Rietveld) en een dag eerder eentje boven de Duurswouderheide.

Christiaan de Vries meldde op 1 oktober een grote valk (mogelijk een **giervalk**...zeker geen slechtvalk) over de Slotplaats vliegend. Het is wel intrigerend dat vanaf 17 oktober een giervalk wordt gezien op Texel... Meldingen in de tussentijd zijn welkom.

Let op groepen mezen. Ook andere soorten willen zich wel bij zo'n groep aansluiten, zoals goud- en vuurgoudhaantje, tjiftjaf, boomkruiper, Boomklever en zelfs een bladkoning is mogelijk. Deze soort is een trekvogeltje uit noordoost Europa. Trekt meestal langs de kust, maar er zijn al meerdere gezien in onze om-

geving. Tenslotte ontvang ik ook graag meldingen van de ransuil. De soort gaat landelijk achteruit.

Paddenstoelen:

Meteen nadat het natter werd na de droge zomer, zijn de paddenstoelen in groten getale verschenen. Zoektochten o.a. in de Slotplaats, het Oude Bosch en de Bakkeveenster Duinen leverden al enkele honderden soorten op. Bijgevoegd de volgende soorten: **kamfergordijnzwam (LO)**, **gele knotszwam (RB)** **sneeuwzwammetje (LB)**, **plooipluieswaaiertje (RO)**,

Bij het zoeken en op naam brengen van de meeste paddenstoelen is het meenemen van een spiegeltje eigenlijk een must. De onderzijde van de hoed en ook de steel geven vaak bevestiging van de determinatie. Probeer de paddenstoelen te laten staan, dan heeft ook een andere geïnteresseerde waarnemer er wat aan. Alle foto's zijn gemaakt door Martin en Helga Manson en ondergetekende en gemaakt in onze directe omgeving.

Tip:

De waarnemingen kunnen online worden bekeken op www.natuur-bakkeveen.nl.

Kies optie *links* en dan waarnemingen in Bakkeveen.

Meldingen graag weer bij Koert Scholten: Liefst online op: kokoscho@xs4all.nl. Tel.nr. 0516 – 542017

Zondag 9 oktober j.l. zag Piet Vonk, bij heldere maan om ongeveer 21.50 uur, bij de Parkleane in Gorredijk een otter uit het water komen voor zijn huis. Vervolgens gleed het dier soepel in een naast gelegen vijver.

Een prachtig gezicht. In de maneschijn gleed het slanke dier door de vijver bij windstil weer. Een geweldige ervaring aldus Piet!

Romke Oosterbaan hoorde in de Deelen, tijdens een wandeling op een mooie novemberdag, op twee verschillende loca-

Foto: Jacob Hut

ties de Cetti's

zanger. De zangers waren duidelijk herkenbaar aan het geluid. In zijn eigen tuin zag Romke diverse goudhaantjes in de taxus. Normaliter zitten deze vogels hoog in de naaldbomen.

“Op de Dellebuursterheide is een hoge afrastering geplaatst om de schapen te beschermen. Aan zowel de onder- als bovenkant van dit hek bevindt zich een stroomdraad. Experts zeggen dat de wolf er dan niet meer onder door kan.

Maar zie de foto hiernaast: Het is een dier toch gelukt om eronder door te komen.

De vraag is nu: was dit een wolf of misschien een das?

Voorlopig is ‘de tunnel’ provisorisch met een stuk gaas gedicht. Maar geheid gaat het de wolf of das hier of op een andere plek weer lukken...”

Bovenstaand bericht plaatsten we ook op onze facebook pagina (<https://www.facebook.com/Geaflecht/>) wat een flink aantal reacties opleverde. Zeker de moeite waard om ook hier eens een kijkje te nemen.

Waarnemingen

Heeft u iets leuks of bijzonders gezien in de natuur? Wij stellen uw waarnemingen bijzonder op prijs! U kunt uw waarnemingen via geaflecht@gmail.com doorgeven. Liefst met een foto of filmpje, datum en plaats en bij voorkeur aanvullende informatie

Oproep

Natuurvereniging Geaflecht heeft verschillende werkgroepen die elk op een specifieke manier de natuur in de eigen omgeving ondersteunen. Waaronder bijvoorbeeld nestkastcontrole en onderhoud en het onderhouden van visdiefvlotjes. Gelukkig kunnen we hierbij altijd een beroep doen op talloze vrijwilligers binnen onze vereniging. Nu zoeken wij iemand die de inzet van vrijwilligers wil coördineren en een vast aanspreekpunt wil zijn voor deze vrijwilligers. Voor aanmelden of vragen kunt u terecht bij een van onze bestuursleden.

welkoop

Het adres voor tuin & dier.

We zijn er voor alle doeners. Voor iedereen die er blij van wordt om lekker buiten bezig te zijn. En te zorgen voor alles wat groeit en bloeit, het hele jaar door. Als doener vind je bij ons precies wat je zoekt: een praktisch aanbod en gedegen advies. Van iemand die er echt verstand van heeft. Het hele jaar door en bij elk weertype weet Welkoop wat er nú te doen is in de tuin. We weten hoe je goed voor dieren zorgt. En wat je daarvoor nodig hebt en hoe je dat aanpakt.

Tot snel in de winkel!

welkoop

Weet wat te doen.

Welkoop Jubbega
Gorredijksterweg 54

— WAAR JE THUIS BENT —
**Makelaardij
GORREDIJK**

UW VERTROUWDE
MAKELAAR ♥

Hoofdstraat 6
8401 BZ Gorredijk
0513 - 76 90 55
info@makelaardijgorredijk.nl
www.makelaardijgorredijk.nl

**KEES
& SITA**
kappers

Keesensitakappers.nl

Molenwal 2
8401 CD Gorredijk
tel. 0513-461580

Woensdagavond geopend

LUNCHROOM

„De Gerdykster”

0513-464296

Hoofdstraat 51 - 8401 BW Gorredijk

King of The Field

Acculoze

Plas-dras pompen

- Systeem werkt zonder accu
- Nog hogere opbrengst
- Eenvoudig verplaatsbaar
- Permanent of mobiel systeem

T18-AL
18.000 liter

Nu al een acculoze
Plas-Draspomp voor
excl. BTW **489,-**

T120-ALM
120.000 liter

www.poortmansolar.nl

Bel nu
0513-466003

*Brengt groen
tot leven!*

HOVENIERSBEDRIJF FEITZE DIJKSTRA

- Tuinadvies ■ Tuinontwerp ■ Tuinaanleg
- Tuinonderhoud ■ Boomverzorging ■ Bestrating
- Schuurtjes ■ Vlonders ■ Vijvers

Tolbaas 14 Gorredijk • Tel.: 0513-461277
Mob. 06-29515461 • www.feitzedijkstra.nl

ECHTE SPECIALISTEN

"Bij Visser Plant staat alles in dienst van de allerbeste kwaliteit. Voor mijn financiële zaken verwacht ik hetzelfde. Toen ik overging van een eenmanszaak naar een bv, stond Van der Veen & Kromhout mij van begin tot eind bij. Bij zo'n ingewikkeld proces heb je echte specialisten nodig om kansen te zien en de juiste beslissingen te nemen."

www.kromhout.com

**Van der Veen
& Kromhout**
ACCOUNTANTS & ADVISEURS